

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyílttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült

vasutak padotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF

Csütörtök, július 15.

Mai számunk főbb közleményei:

Barabás Béla ünneplése.
Összehívják a képviselőházat?
A Kossuth szobor zárkőzetéti ünnepélye.
A speciálista.
Letartóztatott bankigazgató és főkönyvelő.
Ujabb bonyodalmak a nagyváradi püspökség körül.
Ferenc Ferdinánd utja.
A perzsa forradalom.
A trónörökös-pár Budapesten.
József főherceg erdőőrének meggyilkolása.
A vezérigazgató ur.

A lecsukott bankvezérek.

Arad, július 14.

A bünkrónikák hősei akkor vesztik el a közönség rokonszenvét, ha kiderül, hogy a bűnösségük mellett együgyűek voltak. Szántó Izidort ma a letartóztatással együtt elérte ez a sors is. Eddig valami imponáló volt azokban az adatokban, amelyek kompromittálták. Meglátják, ez az ember még kivágja magát, — hangzott az újsághírek olvasása közben. Az az ember, aki merész ötlettel megterheli a nagyváradi kokuszgyárat, a kívül sohase volt dolga, de ugyanakkor ennek ellentételt rögtönöz a betétekben, nem létező ügyletekből százezres mérlegtételeket produkált, az semmiesetre se közönséges ember, s az ilyennek gondja van rá, hogy meg ne fogják. Talán abban a pillanatban, amikor a fiktív tételt a szerencsétlen könyvvezetőnek tollba mondta, már számot vetett azzal, hogy mit felel majd a vizsgálóbírónak, ha erről megkérdezi.

Ezt a megtisztelő véleményét Szántó Izidorról, a pénzkapacitásról vissza lehet vonni. A rendőrség megállapította, hogy a vezérigazgató a legközségesebb módszert használta. A mérlegre és a könyvekre hamisította a felügyelő bizottság aláírását. Olyanok nevét manupropriázta, akik nemcsak a mérleget nem látták, de az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár se, sőt akiknek fogalmuk se volt azon tisztességről, amelyet ők élveztek: hogy egyikük az előbbnevezett felügyelő bizottságának elnöke, másikuk pedig annak a bizottságnak tagja. Így már, ezzel a vastag fogással nagyon könnyű a könyvekbe azt rakni, amit akarnak. Oten ültek az asztalnál, s mikor a Mórcka az asztal alatt megolvasta a lábak számát, mégis tizenegy volt. Hogy lehet ez? Hát úgy, hogy a Mórcka tévedett. Szántó Izidor is tévedett, amikor a felügyelő bizottsági tagok neveit aláírta, de mindenesetre tudatosan tévedett; s ezzel azután lehetséges volt a tizből tizenegyet, a semmiből ötszázezer koronát, a tizezer koronás betétből százötvenezer koronát csinálni. Az ilyen kézügyességhez nem szükséges a déznai zseni: egy rosszhiszemű gyakornok is elvezeti a Hitelbankot, ha a felügyelő bizottságot ő maga képviseli.

Jellemző azonban, hogy ezzel a primitív eszközzel is harmadfél évig boldogultak Szántóék anélkül, hogy a lelepleztetés veszedelme elérte volna őket. Igaz, hogy a mérleget sohase

tették közzé Aradon. hanem valamelyik fővárosi szaklapban, erősen elrejtve, a legapróbb betűkkel. Mégis voltak, akik így is tudomást szereztek a mérlegről, a címárak révén pedig a kisdud intézet adatairól. És senki-nek eszébe nem jutott megtudakolni, hogy ki az a Drechsel Gyula báró. Aki talán tudta, nem kérdezte meg Drechsel Gyula bárótól, hogy: igazán az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár felügyelő-bizottságának elnöke ön? S így történhetett meg, hogy Drechsel báró két évig szerepelt a mérlegeken és a címárban felügyelő-bizottsági elnökként, anélkül, hogy ennek híre hozzá jutott volna.

Valahányszor valamely pénzintézet körül bajok pattannak ki, aktuálissá válik a pénzintézetek kötelező ellenőrzésének kérdése. Azoknak, a kik ezt újra meg újra sürgetik, azt szokták a szakemberek felelni: az állami ellenőrzés ugyis illuzórius, mert a hol manipulációk vannak, rendszert sikerül azokat olyan ügyesen elrejtetni, befödni, körülményezni, hogy a revizor se jut rá. Az Aradi Hitelbank esete erre ellenérvet adott. Szükség van erre az ellenőrzésre, mert vannak odai a pénzpiacnak, a hol olyan átlátszó, közönséges eszközökkel leplezik a visszaéléseket, a melyeket a könyvek első érintése kipatant. S így nemcsak a bűnök derül-nének hamarabb ki, s lenne kevesebb áldozata a pénzintézetnek, de az állami vizsgálat képében örökösön lebegő veszedelem elejét venné annak

Tanító néni.

Irta: Lengyel Géza.

Az orgonabokrok bebámultak a nyitott iskola ablakon. Beömlött a friss, zöld szag, az őszi verőfény. Talán ettől ugrált, nyugtalankodott, kiabált fáradhatatlanul negyven apró gyerekleány. A szomszéd szobából valami vontatott éneklés-féle hangzott át. Itt már tanultak. Nyolc óra elmúlt. A lányokhoz azonban még mindig nem jött be a tanító kisasszony. A láрма egyre nőtt, a gyerekek olyan vidámak voltak, mint a kis csikók. Az ajtó nyílását észre se vették. Csak akkor dermedtek meg a rémülettől, mikor a kisasszony ott állott közöttük.

Letagadhatatlan bűnök várták a szigorú megtorlást. Ketten a táblára firkáltak épen csufolódo szavakat, néhányan kint táncoltak az asztal körül, volt, aki a tettenérés szörnyű pillanatában a pad tetején maradt mozdulatlanul.

Ijesztő csend lett. Hosszu, erős lénia fe-küdt az asztal tetején. Arra nézett mindenki. A kisasszony hasonló esetekben nem szokott habozni. Kicsi, tiszta szeme haragosan villant fel ilyenkor és minden pedagógia ellenére — de hisz ez régen történt, még a sok tilalom, szabály, rendelet előtt — formás kezében suhogott a vonalzó.

Most nevetett a kisasszony és a lányok szájtátra bámultak rá. A ki a pad tetején állott még mindig, sirni kezdett. Valami kifogást gondolt ki néhány pillanat alatt és borzasztó szepegéssel hozzá kezdett:

— Kisasszony kérem...

A kisasszony elnevette magát.

— Ül le — mondotta hangosan, vidáman.

— Menjetez helyre. Es mátol fogva nem vagyok kisasszony, hanem tanító néni.

Ezt büszkén, nagyon büszkén mondta. Utána rögtön elérzékenyedett és a szeméből legördült egy könnyecsepp.

A gyerekekre nagyon vegyes hatást tett ez a gögös nyilatkozat, amely nem jelentett egyebet, minthogy a tanító-kisasszony, Esztergáli Julia, tegnap férjhez ment, Benedek Gábor segédjegyző, jobban mondva községi írnök urhoz.

A leányok ezt nem mindnyájan értették meg. Néhányan kitátották a szájukat és nézték, bámulták, mi okozta a változást. Néhányan hangos örömmel kiáltották:

— Mondtam, megmondtam. De nem akarták hinni.

Az újdonsült tanító néni ezen is nevetett. Azután hozzáfogott a Duna mellékfolyóinak magyarázásába és az is olyan vidám, olyan nevetni való történetté vált, hogy a Tisza Titelnél ömlik a Dunába.

Szünet közben az öreg férfi kolléga, aki a szomszédban a fiukat ragulázza, gratulált és olyan célzásokat tett, amiktől fülig pirult Esztergáli Juliska, tegnap óta Benedek Gáborné. Az idő nehezen mult és soha ilyen jó dolga nem volt a harmadik leány-osztálynak. Juliska tanító néni rövidre fogta az órákat, később sokszor el se jött és amikor — ez már nyár felé történt — hosszú hetekig beteg volt, valamelyik gyerek azt újságolta a bámoló, hangos pajtásoknak, hogy egy eleven, piros, síró babát ringat otthon a tanító néni, aki már nem is beteg, már rég eljöhett volna.

... Nyárra szétrebbent a gyerekhad és ősszel megint integetett be az ablakon az orgona. Egy kicsit megnyultak a lányok, egy kicsit több könyvet cipeltek komoly képpel a fehér falak közé. A szemük pedig, mintha ke-rekebbre nyílt volna föl, mintha már többet látna ebből a zavaros világból.

Észrevették, meglátták, milyen fehér, milyen vékony a tanítónéni arca. Bágyadtan, csendesen lépked, mintha álmos volna, a hangja erőtlén. Már nem nevet vidáman minden boldonságon, mint első asszony évében, de nem is pattog félelmesen, mint lánykorában.

A lányok látták a nagy változást és az osztályt csendes suttogás töltötte meg olykor. Sok bölcs dolgot összeszedtek már kis fejcskéjükbe, de ezt a talányt nem tudták megol-

a vakmerőségnek is, a mely ezen módon vezérigazgatói karriert akar biztosítani magának. ☉

Barabás Béla ünneplése.

Az ipartestület előjáróságának ülése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 14

Nagy érdeklődéssel kísért ülést tartott ma az ipartestület előjárósága, amelyen az előjárósági tagokon kívül mintegy négyszáz iparos jelent meg. A testületi tagok ily nagyarányú érdeklődése az ülés iránt, kifejezője volt annak a rokonszenvnek és szeretetnek, amelylyel az aradi iparosság testületének ügyésze, Barabás Béla dr. országgyűlési képviselő iránt viseltetik. Az ipartestület ragaszkodását és bizalmát fejezte ki Barabásnak a nagybűnök részéről ért méltatlan támadásért. Az ülés, amelyen Steigerwald Lajos elnökölt, a következőképp folyt le:

Napirend előtt Hönig Ottó kért szót és felhívta az iparosságot, hogy a testület ügyészt, Barabás Bélát ért méltatlan támadással szemben, fejezze ki ragaszkodását és bizalmát Barabás iránt. Kéri az elnököt, hogy a testületi tagokhoz intézett felhívását olvastassa fel. Kádas dr. titkár felolvastván Hönig Ottó felhívását, Reinhart Gyula terjesztette elő a határozati javaslatát, kifejtve azokat az okokat, amelyek az aradi ipartestületet arra készítik, hogy az iparosság egyik legnagyobb barátja iránt bizalmát nyilvánítsa. A jelenlevők nagy tetszéssel fogadták Reinhart határozati javaslatát, amelynek tartalma a következő:

„Az aradi ipartestület mély megdöbbenéssel értesült arról az alávaló piszkos hajszeről, melyet szeretett ügyésze Barabás Béla dr. ellen indítottak, meggyanúsítva és megrágalmazva becsületében azon férfiút, kinek puritán jelleménél csak önzetlensége nagyobb. Egyetlen kincsétől, becsületétől akarva megfosztani azt, ki visszautasított minden kitérítést, címet, rangot és hivalt, hogy szabadon küzdhesen a magyar haza függetlenségeért. Büszkék vagyunk arra, hogy csak egy tisztelt-beli hivaltal vállalt el, az aradi ipartestület ügyességét, hova az aradi iparosok egyhangú bizalma, szeretete és ragaszkodása választotta meg, hogy hű barátja, védelmezője és támogatója lehessen az iparosságnak, hogy joga legyen értünk és érdekünkben működni. Mi, aradi iparosok, kik Barabás Béla dr.-t gyermekkorától ismerjük s vele egy ember öltön át együtt működünk, megvetéssel fordulunk el a gaz rágalmozóktól. Biztosítjuk Barabás Béla dr.-t, hogy bizalmunk iránta meg nem ingott, szeretetünk nem csökkent és törhetetlen ragaszkodunk hozzá.”

dani. Végre némi utbaigazító hirt hozott Marcsa, a kis kócos, vörös lány:

— A tanító néni — mondotta nagyon komolyan — újra lány lett.

Ezt nem hitték el. Volt, aki rejtélyesen nevetett, úgy bizonyítgatta, hogy ez nem lehetséges, Marcsa azonban megmaradt a kijelentése mellett.

— Igen, — mondotta — a tanító néni már nem asszony. En azt jobban tudom, mint ti, mert a néném abban az udvarban szolgált, ahol a tanító néniék laktak. És most már nem lakik ott, hanem visszament a Szatlerékhoz, ahol azelőtt lakott és ott is eszik és csak a babát vitte magával, az urát nem. Mert most már megint lány.

Csöngettek. Jött a tanító néni. Az egész osztály idegesen sutogott. Felvetett ajku szöke csöppség ült az első pad sarkán. Uri gyerek, akinek sok minden szabad. A kis lány izgett-mozgott a helyén. Azután felnyújtotta a kezét és felállt:

— Kérem szépen, — kérdezte mosolygós arccal — igaz, hogy a tanító nénit most már újra kisasszonynak kell hívni?

Az egész osztály feszült érdeklődéssel várta a feleletet. És nagyon zavarodottan, nagyon értelmetlenül néztek a levegőbe, amikor a tanító néni válasza helyett keserves sirással szaladt ki az ajtón.

dással vagyunk személye iránt, kérve azt, hogy a gazok aknamunkája által ne hagyja magát sem megfélemlíteni, sem elkedvetleníteni. A mi szeretetünk, bizalmunk és ragaszkodásunk adjon erőt a további küzdelemhez, melyben őt követni fogjuk, jóindulatát pedig tartsa meg részünkre továbbra is.”

Ezután Barabás lakására vonultak. Az egybegyűlt iparosság nevében Steigerwald elnök üdvözölte Barabás Bélát. Beszédében kiemelte, hogy azt az embert érte méltatlan támadás, aki egész életén keresztül a népért és nemzetért dolgozott, aki mikor az ipartestület ügyességét elvállalta, csak az a cél lebegett szemei előtt, hogy teremtsen magának alapot arra, hogy az ország iparosságának ügyét felkarolhassa. Nemcsak az aradi iparosság, hanem az ország iparosságának véleményét tolmácsolja akkor, amikor az aradi ipartestület határozatát tudomásul adja és ebben a határozatban foglalt szeretet és ragaszkodást tolmácsolja, kérve Barabást arra, hogy pártfogását az iparosság részére a nemzet érdekében továbbra is tartsa fenn.

Barabás Béla válaszolt ezután az iparosság üdvözlésére. Örömeinek ad kifejezést az iparosság ragaszkodása és szeretete felett. Nem arra helyezi a súlyt, hogy az őt ért méltatlan támadással szemben az iparosság az ünneplés középpontjává teszi, hanem részére a fontos és értékes az, hogy az iparosság eljött hajlékába azért, hogy személye iránt érzett rokonszenvnek és szeretetnek kifejezést adjon. Ez a ragaszkodás és tisztelet az, amelyet megtartottan fog mindég megbecsülni. Köszöni még egyszer a testület ovációját és azon reményének ad kifejezést, hogy a kezében lévő hatalommal és tehetségével az iparosság iránt háláját leróhatja.

Az iparosok ezt megelőzően testületileg részt vettek a Kossuth-szobor alapkötelezési ünnepségén.

Összehívják a képviselőházat?

A színajai zászlósértés miatt.

Távirati tudósítás.

Arad, július 14.

A miniszterek részben már elutaztak, részben már becsomagolt máhával várják a vonatindulást, hogy a politikai válság fáradalmait különböző fürdőhelyeken kipihenjék. A politikai világnak ezt az ünnepi csöndjét azonban váratlanul megszakították azok az események, amelyek Ferenc Ferdinándnak romániai útját kísérték. A pihenni készülő politikusok között ugyanis érthető izgalmat okozott az a körülmény, hogy egyrészt Színajában meggyalázták a magyar zászlót, másrészt pedig a trónörökös fogadta Popoviciu Aurélt, a magyarfaló agitátort, aki könyvet írt arról, hogy Magyarországot föl kell darabolni és a részeket koronatorományokká alakítva, be kell olvasztani a „nagy-osztrák egyesült államok”-ba.

Eme jelenségek miatt a függetlenségi pártkörben már tegnap este olyan nagy mértékben jutott kifejezésre az elkeseredés, hogy az összegyűlt képviselők, köztük Leszkay Gyula, a képviselőház házagnya, elhatározták, hogy amennyiben ma nem jelenik meg illetékes helyről olyan kijelentés, amely hírül adja, hogy Románia részéről teljes elégtétel adatik a megsértett magyar zászlónak, haladéktalanul összehívják a képviselőházat. Meg is állapodtak abban, hogy ma este már megkezdik az aláírások gyűjtését és holnap el is küldik a husz aláírással ellátott ívet Justh Gyulának, a képviselőház elnökének, aki jelenleg tornyai birtokán időzik.

A politikusok között általános helyesléssel találkozott ez a terv, de Wekerle Sándor miniszterelnök már ma minden befolyásának latba vetésével megkezdte az ellenakciót, amely a kép-

viselőház összehívására irányuló mozgalom le-szerelését célozza.

Erre irányul a következő felhivatalos kommunikének kiadása is:

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Illetékes helyről vett értesülés szerint a magyar kormány nevében Wekerle Sándor dr. miniszterelnök, mihelyt a színajai magyar zászlósértési hírekről a lapokból értesült, haladéktalanul a közös külügyminiszterhez fordult felvilágosításért és megkérte, hogy az esetleges szükséges megtorló lépések iránt intézkedjék.

A függetlenségi párt tagjai között azonban ez a kommuniké nem keltett teljes megnyugvást, hanem azt várják, hogy úgy a zászlósértés dolgában, valamint Popoviciu Aurél kihallgatásának ügyében a megsértett magyarság teljes elégtételt kapjon.

Kossuth Ferencet, aki tegnap este érkezett vissza Soltról a fővárosba, ma délből több függetlenségi képviselő kereste föl a kereskedelmi miniszteriumban és előtte is bővebben kifejtették, hogyha Wekerle Sándor miniszterelnök nem szerez sürgősen elégtételt a megsértett magyarságnak, a képviselőháznak lesz kötelessége azt megszerezni.

Éjjel táviratozza budapesti tudósítónk: A Magyar Távirati Iroda jelenti: Illetékes helyről arról értesülünk, hogy a magyar kormányhoz már megérkezett Aerenthal báró külügyminiszternek válasza a színajai zászlósértés ügyében. A külügyminiszter közölte, hogy a bukaresti magyar-osztrák követől vett távirati jelentése szerint, a szóban forgó nemzeti zászlósértésből egy szó sem igaz. Egészben annyi igaz, hogy néhány bukaresti diák (ugynevezett diák) úgy látszik, a magyar zászlót tényleg megakarta gyalázní, de a megtett elővigyázati intézkedések folytán ez a szándékuk még csak a kísérletig se jutott el. A trónörökös színajai tartózkodása a legkisebb incidens nélkül folyt le.

A felhivatalos szépitgetés természetesen nem teheti meg nem történtté a zászlósértést.

TANÜGY.

(—) Az óvodák államosítása. A tanács ma jelentést tett a törvényhatósági bizottságnak az óvodák államosítása ügyében. Az öt új óvoda telkét tudvalevőleg a város vásárolja a megalkarított óvoda-költségekből. Miután telkek vételéhez az előbbeni elhatározás után még névszerinti szavazásra is szükség van, a jövő héten újabb közgyűlést hív össze Varjassy Lajos polgármester. A közgyűlés a tanács összes proposícióit magáévá tette és felhatalmazta a tanácsot, hogy a miniszteri jóváhagyás után az óvodán építésekre árlejtést tűzzön ki és belátása szerint adja ki a munkálatokat. Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy a gáji községi óvoda az átvétel után ez a felirat fog állni: Neuman testvérek-alapítványi állami óvoda. A város felir a miniszterhez, hogy az óvodákat már szeptember 1-én vegye át.

(=) A polgári leányiskola államosítása. A városi iskolaszék előterjesztésére a törvényhatóság mai közgyűlésén kimondotta, hogy felir a közoktatásügyi miniszterhez a községi polgári leányiskola államosítása érdekében.

Ujabb bonyodalmak a nagyváradai püspökség körül

(Budapesti tudósítónktól.)

Idestova egy esztendeje áll üresen a nagyváradai püspöki szék, amely a legdusabb javadalmazású püspökség az egész országban. Évi jövedelme egy millió kétszáz ezer korona és az ingatlan vagyona nem kevesebb, mint száz-tizenháromezer katasztrális hold föld. Azonkívül a hagyományai is fényesek, a püspöki karban a primás után az első helyet foglalja el az a szerencsés férfiú, akinek fejére kerül a nagyváradai püspöki süveg. Nem csoda hát, hogy a kormány, az egyház, sőt maga a dinasztia is harcba szállt a diszes méltóságért és hosszú esztendő alatt nem tudtak megegyezni az új püspök személyében.

Az első hadi mozdulatok nagyrészt ismeretek. A kormány a gyász elmúltával nyomban minisztertanácson foglalkozott a váradai püspökség betöltésével; de az egymással tülekedő és mindenféle befolyásokat mozgósító jelöltek között nem tudott választani. A néppárt jelöltje Giesswein Sándor dr. kanonok volt, a néppárt tagja, ismert szociológus és a Szent-István-Társulat igazgatója. Ellene azt hozták föl, hogy vezére a hazai keresztényszocialista propagandának és ha agitációját a püspöki székhelyen is folytatja, könnyen megnöveszthetné és politikai faktorrá tehetné ezt a nemrég jelentéktelen frakciót. De baj volt az is, hogy a függetlenségi viszont Lévy Mihály negyvennyolcas plébános-képviselőt farszírozták, aki az irodalomban is elég jó nevet szerzett magának. A felvidéki függetlenségi párt pedig Párva Sándor szepesi püspök mellett kardoskodtak és a tótok ellen való erélyes föllépését emlegették érdemül. Párva vonatkozóan azt az értesítést kapta a kormány, hogy a hirhedt botrány-pör miatt, amelynek ódioma mégis csak a püspök palástjához tapadt, a szepesi főpapot Rómában nem akceptálnak.

De a döntő ok, amiért nem tudtak megegyezni, egészen más volt. Ferenc Ferdinánd a maga külön jelöltjét, Lányi József fölszentelt püspököt támogatta. Egyideig úgy volt, hogy a trónörökös embere kanterben jut célhoz, de olyan akadályok merültek föl, amiket maga a főherceg se tud legyőzni. Egy és más ok miatt ugyanis maga a király foglalt állást Lányi jelölése ellen. Kitűnően informált papi körökben az uralkodó beavatkozásának előzményeit így beszéltek el:

Mikor Lányi József a magyar nevelője volt Ferenc Ferdinándnak, igen nagy befolyásra tett szert a trónörökös udvaránál. Csak rajta keresztül lehetett a főherceg közelébe jutni és akinek ő nyitott ajtót, annak nyert ügye volt. Egy alkalommal Lányi bemutatott a trónörökösnek egy ismert nevű, bár személyére nézve nagyon jelentéktelen papképviselőt és egy igen snájdig, de szenvedélyes budapesti lapszerkesztőt, akik szinte fogadalmat tettek, hogy a trónörökös külön politikáját fogják csinálni Magyarországon. A főherceg hálából kanonokságot akart szerezni a képviselőnek, de bizalmasan értesítették, hogy ez lehetetlen, mert az illető papot még plébánosi állásban se erősítenék meg. Ez volt Lányi első bukása s ekkor eltöltötték neki, hogy míg a főhercegi udvarban van, a külvilággal érintkezzen. Azután anyagi bajokba sodorta a trónörökös egy tanács, amit a gazdasági dolgokhoz nem értő Lányi adott neki.

Lányi mégse vesztette el a trónörökös kegyét, sőt Ferenc Ferdinánd egyenesen exponálta magát a kormánynál és az udvarnál

azért, hogy volt nevelőjét (aki időközben a tinini címzetes püspökséget kapta) nevezzék ki nagyváradai püspökké. Ekkor történt az erélyes királyi vétó. Az uralkodó maga jelentette ki, hogy az ő életében Lányi Józsefből püspök nem lehet. De hát istenem, a királyok nem konzekvensek, mert ha azok lennének, nem tudnának nyugodtan uralkodni.

Ilyen bonyodalmak között Apponyi Albert javaslatára elhatározta a minisztertanács, hogy egy éven keresztül nem tölti be a püspöki széket, ellenben a horribilis egymillió kétszáz ezer koronányi jövedelmet a kongrua-alap fölemelésére fordítja. A nagyváradai püspöki szék tehát egyelőre üresen marad, csak annyi fog történni, hogy Szentkirályi Zoltán plébánost, függetlenségi képviselőt legközelebb nagyváradai kanonokká nevezik ki. Ez volna a függetlenségi párt kiengesztelése azért, hogy Lévy Mihály elesett a püspöki széktől.

A perzsa forradalom.

Teherán elfoglalása.

Távíratí tudósítás.

Arad, július 4

Londonból táviratozzák: Az itteni lapok legutolsó perzsiai jelentései azt mondják, hogy a forradalmárok szombat és hétfő között épen oly gyors, mint sikeres oldalmenetet végeztek, melyet a sah kozákjai észre sem vettek. Szombaton a forradalmár bachtíárok Teherántól nyugati irányban körülbelül huszonkilenc kilométernyire a Kerads folyó nyugati partján állottak. A perzsa kozákok, a forradalmárok és Teherán között, Teherántól nyugat felé körülbelül 18 kilométernyire Sahabadnál állottak. Pénteken és szombaton a két sereg megütközött. Pénteken a rojalisták azt állították, hogy az ellenfélben nagy kárt tettek, de a következő éjszakán csaknem bekerítették őket és négy Creuzot-ágyújuk tüzelése által támogatott előnyomulással igyekeztek maguknak utat csinálni, de végül visszavonultak régi állásaikba és ott maradtak tetlenül, nyugvón az ellenfél támadását várva. A forradalmárok azonban azonnal széles ívben megkezdtek a megkerülősi menetet és napfelkelte előtt Teherán északnyugati része előtt állottak. A három orosz tiszt vezetése alatt Sahabadnál álló perzsa kozákok erről az eseményről csak reggel értesültek és visszatértek Teheránba, hol Lic-Kov ezredes vezetése alatt, a dandár maradványaival együtt a város nyugati részét és a tüzerségi teret tartották megszállva. Ambár egész nap tüzeltek, az ellentámasz nagyon csekély és a veszteségek jelentéktelenek voltak.

Az északi kapunál, hol a forradalmárok behatoltak, a rojalistáknak csak tizenkét halottjuk és több sebesültjük volt. A forradalmárok veszteségei sem sokkal nagyobbak lehettek. Estefelé a helyzet az volt, hogy a sahnak a tüzerségi-terén felállított katonái mindenkire lőttek, aki hozzájuk közeledett, egyébként pedig formális megegyezés nélkül fegyverszünet volt. Az orosz tisztok — mint a Times jelenti — este felé parancsot kaptak, hogy semmi szín alatt se támadjanak, hanem várják be a támadást. A forradalmárok vezérei szintén békés szándékaikat hangoztatják és kijelentik, hogy fegyvereiket a kozákok ellen csak a védelemre fogják használni. Liakov ezredes óvatosságból történetesen felvonatta ottani házára az orosz lobogót. Sipahdar értesítette a követségeket, hogy ő a sah loyális alattvalója és csak azért jött, hogy az alkotmányt helyreállítsa. A legnagyobb gondja lesz arra, hogy az idegenek életét és vagyonát megkíméljék.

A városba bevonult forradalmárok számát különbözőképen 400—1400-ra becsülik, de a városban azonnal felfegyverkezett forradalmárokkal, körülbelül 3000 emberrel megerősödtek. A lakosság, még az örmények is, a csapatokat a legnagyobb lelkesedéssel fogadták.

A Kossuth-szobor

zárköleteteli ünnepélye.

Barabás Béla beszéde.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 14.

A Kossuth-asztaltársaság ma este hat órakor tartotta meg szép ünnepség keretében a Kossuth-szobor alapzatának zárköletetelét. Varjassy Lajos polgármester helyezte el Barabás Béla lelkes hangú beszéde után a talapzat üregébe azt az okiratot, amely a szobor történetét ismerteti. Az ünnepségről ez a tudósításunk szól:

(A gyülekezés.)

A Kossuth-asztaltársaság tagjai Nagy Kálmán elnök vezetése alatt délután 6 órakor gyülekeztek a József főherceg-úton, a szobor alapzat körül. Hamarosan nagyszámu diszes közönség gyülekezett össze. Nemsokára megérkezett Barabás Béla országgyűlési képviselő, akit lelkesen megéljeneztek. Barabás, Nagy Kálmán és a Kossuth-asztaltársaság tagjai felvonultak a szobor alapzatára, ahol nemsokára megjelent Varjassy Lajos polgármester. Ott voltak továbbá: Kilényi János városi főszámvéző, Reicher Károly városi főügyész, Nachtnébel Odón városi tb. főmérnök, Stengl Andor iparfelügyelő, Tagányi István, Szabó Zoltán, Gutzjahr Mihály törvényhatósági bizottsági tagok.

Fél hét óra már elmúlt, amikor ezekre menő közönség vette körül a szobor alapzatot. Ott voltak többek között Nemess Zsigmond dr., Szalay Arnold dr., Nesnera Aladár, Kovács Vince, Magyar Ferenc törvényhatósági bizottsági tagok és Visy Ferenc városi főpénztáros. Ezalatt két lelkes aradi leány gyűjtést rendezett a Kossuth szobor javára. Az ipartestület teljes előjárósága is csakhamar megérkezett Steigerwald Alajos elnök vezetésével. Ott voltak még Kristóry János, Glück Károly, Kádas Lajos dr. ipartestületi titkár és az aradi iparosság színe-java.

Egyszerre felzengett a Himnusz. A közönség levett kalappal énekelte a magyar nemzet szent imáját.

Amikor a Himnusz utolsó akkordjai elhangzottak, Nagy Kálmán, a Kossuth asztaltársaság elnöke beszédet tartott a diszes közönséghez és megköszönte Aradváros polgárságának, hogy oly odaadással támogatta a Kossuth asztaltársaság munkáját.

(Barabás Béla beszéde.)

Az éljenzés csillapodtával Barabás Béla messze hallhatóan, szépen átgondolt beszéddel intézett az egybegyűlt közönséghez. Barabás beszéde a következő:

Kedves Atyámfiai, édes Polgártársaim! Egy új generációhoz intézem az én egyszerű szavaimat. Újnak mondhatom ezt a generációt azért, mert ebben a körben nagyon kevesen vannak, akik emlékeznek a 45 évvel ezelőtti multra, hogy mi volt itt ezen a helyen. A városháza helyét egy lyukas tetejű sőház, a csanádi palota helyét pedig a városi vámbáz foglalta el. Ide jöttek fizetni a városi adót. Ez a helye a városnak egész elhagyatott, mocsaras terület volt.

Micsoda változás történt félszázad után. A földből kőpaloták emelkedtek ki és e szép város falai között a lelkes polgárság összegyűjtötte filléreit, hogy lerójják hazafiass kötelességét és szobrot emeljen Kossuth Lajosnak.

Az első kapavágás ezen a helyen csak röviddel ezelőtt történt meg. És a földből már is egy hatalmas kötőmeg emelkedik ki, hogy tetején egy érc alak zengő szoborként hirdesse Kossuth Lajos nagy nevét! (Éljenzés.) Ha isten segít, ezen a kőtalapzaton lesz Kossuth Lajos ércalakja.

A mai nappal befejeződik Nagy Kálmán barátom elnöklete alatt dolgozó, egyszerű, igénytelen aradi Kossuth Lajos asztaltársaság és az ebből alakult Kossuth Lajos szobor-bizottság működése és az Nagy Kálmán barátomtól most már átmegegy a város lelkes polgármesterének, Varjassy Lajosnak kezébe, aki nek gondos figyelme alatt fog folyni a további munka, míg mi a társaság nevében a zárókövet tesszük le.

A zárókő alá azonban ime egy emlékiratot fogunk elhelyezni. Ha a mulandóságnak van igazolása, ez az emlékirat az. Mert, ha ez a kötőmeg és ércalak örökre állna itt, akkor nem volna reá szükség. De, mert az idők változása elpusztítja a kötőmeget, az ércalak atomokra oszlik fel, kell, hogy a késő utódok lássák, hogy a város polgárai között kik voltak azok, akik a kismemberek filléreit és koronáit gyűjtötték össze a lelkes célra.

Ebben az üregben van az az okirat, amely ismerteti, kik voltak azok, akik a Kossuth-szobrot tervezték és megteremtették. Atveszem ezt az okiratot Nagy Kálmán kezéből és átadom Varjassy Lajosnak, a város polgármesterének kezébe, helyezze el az üregben, hogy ha bekövetkezik az enyészet ideje, szétmálkál a kő és az ércalak atomokra hull, akkor is legyen ami hirdesse, kik voltak azok az egyszerű emberek, akik a hazaszeretnek ezt a példaképét állították fel és hirdesse a szobor Kossuth Lajos halhatatlan nagy nevét a világ végezetéig. Ugy legyen! Amen!

Percekig tartó éljenzés követte Barabás beszédét. Barabás ezután átadta a vörös rézből készült tokba zárt iratot Varjassy Lajos polgármesternek, aki azt elhelyezte az alapzatban erre a célra készített üregbe. A közönség ezután elénekelte a Szózatot s ezzel a lelkes ünnepség befejeződött.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Csütörtök: Boszorkányvár, operett. Új betanulással.

Péntek: A páholy, boh. zat. Tapolczay Dezső és Vendrei Ferenc felléptével.

Szombat: Aranykaka s. énekes bohózat. Tapolczay Dezső és Vendrei Ferenc felléptével.

* **Táncos huszárok.** Másodszor lépett fel ma este Ternovszky Margit. A Táncos huszárok Thea szerepében határozott sikere volt és az est folyamán élvezhette a nagy primadonnáknál is eseményszámba menő őszinte tapsviharokat. Különösen pompás énekével aratott nagy sikereket. A zefir keringőt kétszer, a cipő dalt és a karmester indulót háromszor ismételtették meg a kedves vendéggel, aki ma játékban is öntudatos alakítást produkált. A nagyszámú publikum szívesen szanckcionálta Ternovszky Margit sikerét. Ede szerepében Rontay Boriskát lelkesen ünnepelte a közönség. Egyik legkedvesebb szerepe ez a kiváló szubretnek, fenomenális táncával alig tudott betelni a közönség. Leövey kacagtató szabóján különösen mulatott a publikum. Kun Irén lehetetlenül énekelt, Ladiszlay, Ditrói és a többi kisebb szereplő sikerre vitték a darabot. Örömmel konstatáljuk, hogy a reflektor nem működött. H. G.

* **Boszorkányvár.** Holnap kerül színre új betanulással a régi operett-irodalom egyik legkijócskább muzsikáit alkotása, a Boszorkányvár. A főszerepeket Wlassák Vilma, Sz. Rontay Boriska, Kun Irén, H. Fekete Aranka, Hunyady, Faludy, Leövey játsszák.

* **Tapolczay és Vendrey.** A színház kiváló vendégművészei, Tapolczay Dezső és Vendrey Ferenc pénteken lépnek fel újra a Páholy című pompás bohózatban. Vasárnapon közkívánságra az Osztrigás Mici című bohózat kerül színre Tapolczayval és Vendreyvel a főszerepekben.

* **A kedélyes para zt az Urániában.** Nagy szenzációkkal lepi meg csütörtöktől kezdve minden új programján a közönséget az Uránia színház. Rendre be fogja mutatni a világ legszenzációsabb beszélő mozgófényképeit. Csütörtökön Leon Fall híres operettje, melyet az aradi Nemzeti Színház is sikerrel adott elő, *A kedélyes paraszt* kerül előadásra. Miközben a jelenetek művészi előadásban játszódnak le a néző előtt, az alatt a zene és ének olyan tökéletes interpretálásban kíséri a játékot, hogy a laikus bátran hiheti, hogy a vásznon mozgó alakok énekelnek. A csütörtöki műsor másik nagyszerű beszélő mozgóképén az Aradon is jól ismert komikus, Baujann Károly, a Fővárosi orfeum művésze jelenik meg és a Budapesten nagy népszerűségnek örvendő *Be vagyok én csudálkozva* című jóízű kuplétja elő. Az eredeti szórakozás megérdemli a közönség legnagyobb érdeklődését. Az Uránia műsorán ezenkívül hét pompás új mozgófénykép is szerepel.

791.

Letartóztatott bankigazgató és főkönyvelő.

Az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár botránya.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 14.

Az Aradi Közlöny július elsei számában megírta, hogy az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár Részvénytársaság vezérigazgatója, Szántó Izidor és főkönyvelője, budaméri Ujházy Andor ellen bűnügyi nyomozást indított Greén Nándor tb. főkapitány. Ma este fél nyolc órakor a nyomozás szenzációs fordulattal jutott el befejezéséhez. Szántó Izidor vezérigazgató és Ujházy Andor főkönyvelő a rendőrség foglyai. Greén főkapitány a két hétig tartott nyomozás alatt annyi adatot hordott össze a bank említett tisztviselői ellen, hogy bűnösségüket bizonyítva látja és minthogy a mai naptól kezdve foglalkozásuk nincs és tartani lehet attól, hogy a bírói idézésre nem jelennek meg, előzetes letartóztatásba kellett őket helyezni.

A főkapitány a bűnök egész halmozát derítette fel erélyvel és nagy szorgalommal folytatott nyomozása alatt, Révész Nándor és Baross Dezső törvényszéki könyvszakértők állandó segédkezésével. És ezek az adatok végtelen szomorú világításba állítják azt a manipulációt, melylyel a déznai volt vaskereskedő egy olyan fejlett gazdasági piacon, mint Arad, részvényesek és betevők reája bizott vagyonát kezelte. A megdöbbentő büntömben, mint vörösfonál, húzódik keresztül az a törekvés, hogy egy ravasz, igazi rátermettséggel nélküli, kiskaliberű ember, miként akar port hinteni egy egész város szemébe.

Tartalmatlan, üzleti fogásokból és csalafintaságból vezérigazgatóskodó és a büntető törvény paragrafusai között táncot járó alak, akiről a megbízhatatlanság hangosan kiabált le, elég ügyességgel leplezi bűnös gazdálkodását. Eltanulja a fővárosban garadászámra bukott, hasonló zsánerű „vezérigazgatóktól” a „bauernängerei” (erre találabb kifejezést a magyar nyelv sem ismer) minden eszközét, a fényes cégtáblától a reklámbárróig és az általa alapított revolver-ujságig. Igazgatóságot, felügyelő-bizottságot vakít el és ez által tisztességes, de könnyen hívó embereket károsít meg, magával rántja a vagyoni felelősségre. Egy volt katonatisztet szerződött könyvelőnek, a kinek díszes címet ad és egy évig fizetést ígér. A kvietált katonatiszt, aki egyáltalában nem ért a könyveléshez, hogy kenyeret keressen, vakon követi mindazt a vétkes utasítást, mely őt a szenvedések útjára, majd a rendőrség börtönébe juttatja. De nem elég szik meg azzal, hogy ezt a neki teljesen kiszolgáltatott alkalmazottját viszi romlásba, a hozzá közelálló, előkelő rokonságra is kivetíti hálóját, a

kiknek kihasználhatásáért alkalmazza tulajdonképen az előkelő családból származó szerencsétlen áldozatot.

Ezek azok a teljesen biztos és éles vonalakkal határolt benyomások, melyek a hatalmas aktacsomókból már ma biztonsággal megszerezhetők. Szántó Izidor letartóztatása talán nem is kelt meglepetést. Ha az alábbi bűnlajstrom ékesen beszélő adatait egymás mellé sorakoztatta Greén főkapitány, akkor érthetővé válik, hogy a vezérigazgató ma már a rendőrség és holnap az aradi királyi ügyészség foglya.

A letartóztatásról és az azt megelőző rendőri nyomozásról, — természetesen ma még csak annyit, a mennyit a főkapitány a további eljárás érdekében a nyilvánosság rendelkezésére bocsátott — itt következik tudósításunk:

A letartóztatás.

Ma délután fél öt órakor idézte maga elé Greén főkapitány Szántó Izidor vezérigazgatót, hogy utoljára kísérelje meg őt beismerő vallomástételre. Mert Szántó a két hét óta lankadatlanul folyó nyomozat során jobb célokra méltó erőfeszítéssel igyekezett cáfolni, kisebbíteni és megdönteni azokat a terhelő adatokat, melyeket a június 30-án megindult bűnügyi vizsgálat kiderített az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár vezérigazgatója és főkönyvelője ellen. Szántó tagadt az utolsó pillanatig, ártatlanságát hangoztatta és néha napján, mikor a főkapitány élénk illusztrációval tárta szemé elé, hogy milyen szemétdombot sikerült teremtenie a bankból, akkor nagykegyesen megengedett annyit, hogy voltak kisebb-nagyobb szabálytalanságok, melyek azonban minden pénzügyintézetnél napirenden vannak. A tagadás azonban mit sem használt.

Ujházy vallott, mint a hogy ennek a számlalomra méltó embernek felzaklatott és elcsigázott lelkiismerete csak parancsolt. A mai nap folyamán a beismerő vallomás mellé és az ügyészséghez beadott feljelentéshez párosult Wittich Sándor földbirtokos bűnvádi feljelentése is, a ki a bankigazgatóság alelnöke. Ő hűlen kezelés címén emelt panaszt a vezérigazgató ellen. A bűnlajstromot növelték azonkívül Drechsler Béla báró, gyulai állomásfőnök kihallgatása során nyert adatok, úgy hogy este fél nyolckor a főkapitány befejezte a nyomozást és a jegyzőkönyvet aláírt Szántó előtt kihirdette az előzetes letartóztatásba helyezővégezést.

A nem mindennapi okmány szerint Szántó Izidor vezérigazgatót hűlen kezelés és okirat hamisítás, üzleti könyvek hamis vezetése, az 1907. és 1908. évi mérlegek meghamisítása, az üzleti kellő gondosság elmulasztása, a részvényesek vagyonával könnyelmű gazdálkodás, egyes váltóadósok váltóinak önkényűleg magasabb összegre történt kiállítás, uzsora büntette illetve vétsége miatt mondja nyomosan gyanúsíthatónak és minthogy mátk

kezdve állandó foglalkozás nélkül van, letartóztatását elrendelendőnek mondja.

Ugyanilyen végzéssel hirdette ki Ujházy előtt a főkapitány a helyes rendelkezést, akit tettes társnak mond mindazokban a cirta bűnökben, melyek a hírhedt bankot már hosszú idő óta diszkreditáltak a világosan látó közönség szemében.

Szántónak csak egy cinikus mosolya volt feleletül a sorsát megpecsételő rendőri intézkedésre. Mikor a főkapitány behívatta Rédl és Rasztig detektíveket, hogy átadja nekik a foglyot, a vezérigazgató egy kecses mozdulattal nyult a sarokban álló sétatáblájához, elegánsan meghajolt a főkapitány előtt és a detektív-szobába vonult a detektívek őrizete alatt. Ott megmotozták, elvettek tőle mindent és bekísérték a rendőrségi fogdába. Minthogy joga van saját költségén táplálkozni, hozattak részére vacsorát, melyet kitűnő étvágygyal el is kelt.

Arra kérte a főkapitányt, hogy küldjön üzenetet aggódó családjának.

— Reggelig tart a kihallgatásom, azt üzenem a feleségemnek, — mondotta még a börtön küszöbén is az igazságtól irtó vezérigazgató.

A letartóztatás ellen felfolyamodást jelentett be és ügyvédejét Zubor Gyulát, továbbá Vadász Armand dr.-t nevezte meg. A rendőrség még az est folyamán értesítette az ügyvédek.

Ujházy Andort teljesen megtörte a letartóztatás. Hangos zokogásra fakadt; ő szíjotén az említett ügyvédek nevezte meg védőjeit.

Megmotozás után szintén levezették a fogdába. Vacsorát rendelt, amit meg is kapott.

A letartóztatásra, mint említettük, a súlyos és terhelő adatokon kívül az adott okot, hogy úgy Szántó, mint Ujházy a mai naptól kezdve rendes foglalkozás és kenyérkereset nélkül vannak. A főkapitány előtt ugyanis Wittich Sándor, a bankigazgatóság alelnöke hivatalosan bejelentette, hogy holnapra rendkívüli közgyűlés van egybe hívva, melynek az lesz a feladata, hogy a letartóztatott tisztviselőket elbocsátja az intézet szolgálatából.

Szántó-rendszerű bankveze és.

A budapesti törpebankok bukása idején egész irodalma keletkezett a bűnös bankmanipulációnak. Pásztor Mihály „Az eladósodott Budapest” című művében klasszikusan írja meg, milyen eszközökkel fosztják ki azt a szegény népréteget, mely még az életével, vérével is táplálta ezeket a bűnbarlangokat. Pásztor nem ismerte a Szántó-rendszerű bankvezetést és így nem tudja mit tesz éveken át úgy csalni a világot, hogy azt mindenki tudja és mégis lépre menjen egy nagy csomó ember.

Szántó, a mintaképét és kedves üzletbarátját, Kardosékat, a József- és Ferencvárosi takarékpénztár gründolóját is felül multa, ami a könnyelmű gazdálkodást, a bűnös könyvelést és mérlegkészítést illeti.

Már a bankalapítás alkalmával voltak kellemetlenségek a cégbejegyzés körül, mert az is szemfényvesztéssel járt. A befizetett részvénytőke hányadot úgy mutatta ki Szántó, mint a Kardos-banknál elhelyezett tőkét és ezért a törvényszék megtagadta a bejegyzést. A nagyváradi tábla később elrendelte. Mikor az aradi királyi ügyészséghez érkezett feljelentés alapján megindult bűnügyi nyomozásról beszámoltunk, elmondottuk azt is, hogy a banknak milyen volt az üzletköre, mint szerzett részvényeseket és ügyfeleket. Most arról a páratlanul álló manipulációról kell referálnunk, melyet Greén főkapitány derített fel szakértői segédelmével. Ivekre terjedő munkát az, amiben Ré-

vész és Baross beszámolnak a bank könyveiben talált bűnökről. Ezt mint hivatalos titkot kezeli a rendőrség és azért ma még nem hozható nyilvánosságra.

De az elmondható, hogy Szántó Izidor vakmerősége nem riadt vissza olyan büncselekményektől sem melyek egyszerűen mosolykeltő ostobaságok. Ebbe a kategóriába tartozik például az 1907. és 1908. évi mérlegek elkészítése, illetve a felügyelő-bizottság jelentései. A mérlegeket, mint felügyelő-bizottsági elnök, Drechsler Béla báró gyulai állomásfőnök írta alá. Illetve ezt mondotta és ezt nyomatta Szántó a mérlegek alá. Ma megjelent a rendőrségen a báró és jegyzőkönyvbe diktálta, hogy most, a nyomozat során tudta csak meg, hogy őt a bank felügyelő-bizottságába választották. Soha a pénzügyet küszöbét át nem lépte, annak üzleteiről, könyveléséről fogalma sem. A megválasztatását nem tudatták vele, soha felügyelő bizottsági ülésen részt nem vett, mérleg alá nem írt és azért természetesen felelősséget sem vállalt.

Ugyanilyen módon erősítette meg a mérleg hitelességét egy másik felügyelő-bizottsági tag nevével is a bátor igazgató. Martits Győző földbirtokos is igazolja, hogy az 1908. évi mérlegnek minden adata egyezik a könyvekkel. Igazolja Szántó Izidor jóakaratóból, aki az ő nevét tudta és beleegyezése nélkül a mérleg alá hamisította, mindenben kész szolgája. Ujházy főkönyvelő által. Martits tudomást szerezvén a bűnügyi vizsgálatról, megjelent Greén főkapitánynál és leleplezte a mintaszerű mérlegkészítést. Az aláírások különben oly primitív hamisítványok, hogy Szántó minden tagadásával szemben is bizonyítanak, ha a főkönyvelő nem ismerné be töredelmesen a súlyos büncselekményt.

Ezzel még nincs kimerítve a bankhoz tartozó személyek részéről történt feljelentéseknek sorozata.

A bank alelnöke, Wittich Sándor is megjelent és vádat emelt Szántó ellen hűtlen kezelés címén. Az alelnök, állítása szerint ezer korona értékű részvény vásárlására engedte magát rábeszélteni. A részvények árát készpénzben kifizette a bank pénztárában.

Mint most kitűnt, az ezer koronát nem a részvénytőke alapra fordították, hanem Szántó hírhedt revolver-lapjának, a Délmagyarországi Hiteltudósítónak költségeire használta fel.

A hamis mérlegek készítése egyszerű és megszokott recept szerint történt. A banknak jövedelme alig, az utóbbi években meg épen nem volt. Régióta deficittel dolgozott. Az adminisztrációs kiadásokat fedezni kellett és a közgyűlés, meg a nagyközönség szemében fényes üzleti eredményekkel kellett ragyogtatni a bűntanyát. Erre jó a hamis mérleg, melybe fiktív adatok kerültek. A váltótárca például 177 ezer koronával szerepelt, a valóságban azonban csak 60 ezer korona áru váltó volt található. Ugyanilyen reális a betéteket feltüntető tétel. 1908-ik évben Szántó 107 ezer korona betétet mutatott ki, amely a valóságban 26 ezer koronára redukálódik. Persze felvette ezt a nyolevanezer koronát is, melyet a nagyváradi kókuszgyár részvénytársaság helyezett el a kitűnő pénzügyetnél. A nagyváradi rendőrség kihallgatta a gyár igazgatóságának elnökét és ez azt vallotta, hogy csak szó volt közte és Szántó közt majdani üzleti összeköttetésről. Ez azonban nem gátolta meg Szántót abban, hogy 80 ezer koronás betétet szerepeltesse a gyárat.

Az a 26 ezer korona, a mi betétként volt megállapítható 1908. évre nem más, mint a bank pénztárában, Barát Jánosnak és a letartóztat-

tott főkönyvelőnek a kauciója, mely most már szintén veszendőben van.

Ezerszer jaj azoknak, akik váltókölcsönt vettek fel valaha ebben a hírhedt bankban. Szántó legszívesebben a megszorult kisemberrel eredt üzleti összeköttetésbe. Azt a fajtát szerette legjobban, amely üres blankettát hozott, mert hát a váltó kiállításához nem ért. Szívesen végezte helyette a direktor ur. Körülbelül tizenkilenc esetben bizonyította be a főkapitány, hogy Szántó a váltókat magasabb összegre állította ki, mint a mennyi pénz, illetve pénzt és részvényt az adós kapott. A váltót a Kardos-banknál vagy a budapesti Terézvárosi takarékpénztárnál visszleszámitoltatta és a kapott többletet magának tartotta meg. Hogy ezt a manipulációt leplezze, egyáltalában nem készített agyanevezett teherlapokat, melyekből a hitel története meg lehetne állapítható.

Es ezzel a zseniális rendszerű bankmanipulációval függ össze az uzsoráskodása is a mintaszerű igazgatónak. Licker Ferenc aradi kereskedő és Najmányi Imre városi végrehajtó tettek feljelentést ellene uzsora vétség miatt.

Mindkettőt mint kezeszt szőlítették fel fizetésre. Az előbbi egy 500 koronás, az utóbbi egy 125 és egy 130 koronás váltóadósságot törlesztett, melyért néha 14, néha 16, de legtöbbször 20 százalékos kamatot szedett a bank. Természetesen kezelési költségek címén.

Uzsoravétség címén különben Reizinger Ferenc dr. aradi ügyvéd már régebben adott be feljelentést Szántó ellen az aradi kir. ügyészségnél Goldis J. Kornél mikalakai téglagyáros nevében.

Goldis Kapruca községben vállalkozott és az államépítészeti hivatalnál 2100 kor. évadékos kellett letétbe helyeznie. A Szántó-banknál vette fel a pénzt. Váltót adott és kapott egy takarékpénztári könyvet, melyet elfogadtak betétül. Szántó a váltót valahol leszámíttatta, Goldis törlesztette és egy szép napon a bank az egész összegre peresítette. Az aradi törvényszék elmarasztalta Goldist a fizetésben. Ekkor könyvkivonatot kért a banktól, amit az be is terjesztett és ott legnagyobb meglepetésére azt látta, hogy azon egy 800 koronás tétel, mint provízió van feltüntetve. A bank annyit számított fel neki, amiért egy takarékpénztári könyvet állított ki a váltó összegét ő használta. Bűnfenyítő feljelentést tett a bank ellen; az ügyészség megszüntette az eljárást, de felfolyamodás révén a táblához került az ügy, ahol a főügyész a vádat elvállalta és a tábla utasította az aradi ügyészséget uzsoravétség és hamis tanulás címén a vád képviselőjére. Szántó és Ujházy ugyanis a törvényszéknél esküt tettek arra, hogy Goldis nem törlesztette a váltót.

A hamisítások terén milyen félelem nélkül járt el az igazgató, annak egyik példája az is, hogy utólagosan vezetett be az igazgatósági ülésnek jegyzőkönyvébe olyan dolgokat, amelyekről például Greén főkapitány a jegyzőkönyvekben keresett felvilágosításokat, de nem talált. Megtörtént, hogy a nyomozás elején egy indítványra nézve kért felvilágosítást, amely állítólag az igazgatóság elé lett volna terjesztve. A jegyzőkönyv erről mit sem tartalmazott. Másnap újra megnézte a jegyzőkönyvet, abban hosszan bejegyezve megtalálta az indítványt. Azonnal irászakértőket kért, akik teljes bizonyossággal megállapították, hogy a bejegyzés utólagosan történt meg.

A bank-szaklap.

Mióta Szántó sok kellemetlenség közt megalapított szövetkezeti pénzügyetét részvénytársasággá léptette elő, nem elégedett meg az

Arad és Bihar megyei falvakban tett kirándulásai alkalmával bankjáról zengett szóbeli himnuszokkal, az írott betű erejével is csillogtatni akarta az obskurus pénzügyi hatalmát. Lapot alapított, amely *Délvidéki Hiteltudósító* címen valóságos réme lett igen sok tisztességes gazdasági pályán működő embernek. Pellengérre állított ebben mindenkit, akit már nem is kétes üzletkörébe nem tudott bevonni, akiktől tartania kellett, hogy bűnös manipulációt leleplezik, de felhasználta arra is, hogy szemfényvesztő módon a bank részvényeseit megkárosítsa. A lap kiadására részvénytársaságot alapított, amely a könyvekben, mint 38+830 korona bankrészvény tulajdonosa szerepelt. Ebből az összegből természetesen egy fillért se fizettek be Szántó és Ujházy, a lap tulajdonosai, hanem adtak egy általuk aláírt biztosítási okmányt és 13 darab, még alá se írt üres váltó blankettát, amelyeknek bélyeg értéke 8+ korona. Ezt a rendőrség Ujházy valóságából tudja.

A veszedelmes sajtóorgánium garázdálkodásáról az ellene megindított sajtóperek nyomán az *Aradi Közlöny* már többször megemlékezett. Egy rendkívül jellemző esetet kell elmondanunk, mely színesen illusztrálja azt a módszert, amelylyel Szántó lapjában tisztességes emberek hitelére tört.

Egy aradi vállalkozó üzleti összeköttetésben állott egy bécsi céggel. Tartozása fedezetül váltót adott a cégnek, amely azt inkasszó céljából az Aradi Hitelbankhoz küldötte le. Egy nap Szántó megjelent az aradi vállalkozó irodájában, akivel beszélni akart. Látva, hogy az ügyfelekkel van elfoglalva, meg sem említve jövelele célját, kijelentette, hogy majd délután tesz látogatást. A vállalkozó kérte, hogy mondja meg, miért keresi, de Szántó erre nem volt kapható. Délután sem jelent meg. A vállalkozó, sejtve, hogy valószínűleg váltója van Szántónál, szolgáival másnap elküldte az esedékes összeget a Hitelbankba. Nehány nap múlva a bécsi cégtől érélyes hangú felszólító levelet kapott, amelyben felszólítják a váltó rendezésére és csodálkozását fejezi ki a hitelező cég, hogy a mindig pontos vállalkozó így megfélekezett kötelezettségéről. Az rögtön sürgönyileg tudatta a céggel, hogy a lejárat napján rendezte a váltót. Kifejezte azt a véleményét is, hogy az inkasszó bank bizonyára nem küldötte el a felvett pénzt, vagy pedig hamis információt adott. Erre a cég leküldötte a Hitelbankkal e tárgyban folytatott levelezését, melyből kitűnt, hogy igen rossz információ kíséretében azt írta Bécsbe Szántó, hogy az aradi vállalkozó többszöri sürgetés dacára nem akart fizetni. A bécsi cég látva, hogy teljesen félrevezették, megszakította az összeköttetést Szántóékkal.

A Délmagyarországi Hiteltudósító legközelebbi számában a hirhadt rovat, melyben általánosságban azt adta tudtul Szántó, hogy az abban megnevezett cégek hitelviszonyaiban kedvezőtlen változás állott be, a többször említett vállalkozó nevével bővülve szórta a piszkot olyan emberekre, akik Szántó urral bizonyára csak a végső kényszerből állottak volna szóba.

A leleplezett manipuláció következtében a részvénytársaság beszüntette a lapot.

„Emelkedtek a részvények.”

Ez is egy mozaik darab annak megítéléséhez, hogy miképen működött a Szántó bank és hogy operált a részvényesekkel szemben. Egy mikalakai tanító, Mihucz György járt benne a napokban Aradon, aki elbeszélte, hogy Szántó milyen módon vágott eret rajta.

Mihuczának két darab 50 koronás névértékű

Hitelbank és takarékpénztári részvénye volt. Mint részvényes 180 korona váltóhitelt kapott a banknál. A napokban, — akkor már folyamatban volt Szántó ellen a nyomozás — lejárt Mihuczának a váltója, bejött Aradra, hogy prolongálja.

— Kedves barátom — fogadta a direktor ur Mihuczát — a bank fényesen megy, úgy annyira, hogy a részvények ára darabonként száz koronára emelkedett fel. Minthogy magának két darab részvénye van és ez csak 100 korona értékű, minden egyes részvénye után még 50—50 koronát kell ráfizetnie. A maga váltóját tehát 280 koronáról fogjuk kiállítani.

Igy is történt. A jóhiszemű Mihucz még el is dicsékedett Aradon, hogy milyen kitűnő banknak a részvényese ő. Ekkor világosították fel, hogy miképpen áll a dolog. A részvénytársaság, mikor érezte, hogy bajok vannak, elhatározta, hogy a részvények névértékét 50 koronáról száz koronára emeli fel és minden két régi részvényért ad egy darab újat. Természetesen senki sem jegyezte volna ezeket az új részvényeket és Szántó ur olyan turpissággal vélte elhelyezhetni a „felszökött értékű” részvényeket, amint azt Mihuczánál is megtette.

A specialista.

Ki legyen a gyermekkorház orvosa. — Vita a városi közgyűlésen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 14.

A mai városi közgyűlés egyik legfontosabb tárgya volt a gyermekkorház ügye. A közgyűlésnek dönteni kellett az *Andrényi Károly* által építtetett gyermekkorház alapszabályai fölött. *Leitner Ernő* dr. kifogásolta, hogy a szabályzat nem foglalja magában lezt: a kórház igazgatójának csak olyan orvos nevezhető ki, aki speciálisan gyermekgyógyász. E körül nem sablonos vita keletkezett, amelyről ezeket írjuk:

Leitner Ernő dr., a gyermekmenhely igazgató főorvosa előadta, a városnak kötelessége a gyermekkorház szabályzatát úgy megcsinálni, hogy a kórház a céljának megfelelően. A szabályzat egy pontjával ő nincs megelégedve, az módosításra szorul. A gyermekkorházban csak gyermekeket ápolnak, akiket családi ápolásban kell részesíteni. Az ne csak kórház legyen, hanem üdülőhely is. Az ilyen intézet csak úgy felelhet meg céljának, ha arra hivatott egyén a vezetője, épp úgy, mint az a külföldön van. Az az indítványa, hogy az új kórház igazgató főorvosa csak gyermekorvos lehessen. (Helyeslés.)

Issekutz Győző ellene van az indítványnak. Ha ezt elfogadná a törvényhatóság, — úgy mond — akkor túllépne hatáskörén, megsértene a törvényt s megkötne a főispán kezét, akinek joga van bárkit kinevezni. Az 1876. XIV. t.-e. ennek ellenkezőjét tartalmazza. Ismerteti a törvényt, amelyből azt igyekszik kimutatni, hogy *Leitner* dr. indítványa ellentmond a törvény szellemének. Azután a főispán kinevezési jogát védelmezi; a főispánnak — mondja — van annyi ítélőképessége, hogy az arra hivatott férfit fölfedezze és ez állásra kinevezzék. Különben is *Issekutz* szerint nem állapítható meg precízén, hogy ki a gyermekorvos, ki a specialista. Ha orvosi diplomát szerzett valaki, úgy az gyermekgyógyász is. Beszédét azzal végzi, hogy *Leitner* dr. indítványát ne fogadja el a közgyűlés.

Leitner röviden reflektált *Issekutz* felszólalására, hangoztatva, hogy hosszú gyakorlatot kíván meg a gyermekkel való eredményes bánásmód.

— Speciális tudomány a gyermekgyógyászat, — mondja *Leitner* — és nagyon sajnálom, ha *Issekutz* ur nem tudja, mi az a specialista.

Issekutz felszólalása után *Varjassy* polgármester mondott néhány szót.

— A törvény azt írja elő, — mondta — hogy csak orvosi diplomával bíró egyén nevezendő ki a gyermekkorházhoz. Specialistáról nem beszél a törvény. Engedjen meg az igen tisztelt törvényhatóság, ha kijelentem, hogy *Leitner* orvos urat sem ismerték régebben specialistának, mégis kitűnően tudta és tudja vezetni a gyermekmenhely ügyeit.

A városatyák sürgetésére a polgármester elrendelte a szavazást, amelynek eredménye ez: a tanács indítvánva mellett szavaztak 52-en, *Leitner*rel pedig 28-an tartottak. Így elfogadták a tanács által készített szabályzatot, amely szerint orvosi diplomával ellátott nem specialista orvos nevezendő ki a gyermekkorház igazgatói állásába.

Azután elfogadták a tanács ama javaslatát is, amely a gyermekkorház költségelőirányzatára vonatkozik.

A trónörökös-pár Budapesten

Sétakocsizás. — Vásárlások a cukrászdában.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 14.

Lapunk más helyén megírjuk, hogy *Ferenc Ferdinánd* és neje ma reggel Aradon keresztül Budapest felé utaztak. A fővárosba délután 1 óra 20 perckor érkezett a különvonat, amelyet *Fetter Géza* aradi h. üzletvezető vezetett.

Amikor a szürke ruhában, sárga cipőben lévő piros nyakkendő trónörökös kiszállt a vonatból, az elébe siető *Marx János* igazgató helyetteshez fordult és ezt mondta:

— Pompásan utaztam. Valóban nagyon megvagyok elégedve a magyar vasutak kitűnő állapotával és örülök, hogy ezt tudomásul adhattam. Kérem, közölje a vonatvezető üzletvezető urral legnagyobb megelégedésemet.

Marx mély hódolattal fogadta a fenség nyilatkozatát. A trónörökös azután megkérdezte:

— Mennyi időnk van még az indulásig?

— Két óra, fenség. Három óra husz perckor indul a vonat.

Ferenc Ferdinánd most lesegítette feleségét a szalonkocsiból és a 114. számú gummikerekű fiakerre ültek. Végig hajtottak a Rákóczi-, *Kossuth* Lajos- és *Váci*-úton, majd a *Gizella*-térre levő *Gerbeaud*-féle cukrászdt előtt megállították a fogatot. A trónörökös-pár bement az üzletbe és a sütemények között válogatni kezdtek. A cukrász kisasszony nem ismerte meg őket és ezt mondta:

— A csokoládés süteményeket nagyon ajánlhatom.

— Ha jó, abból is veszünk, — mondta mosolyogva a főherceg.

Azután kiválasztottak egy csomót, becsomagoltatták és a csomagot ők maguk vitték ki a kocsihoz. Innét a *Váci*-utcában levő *Bachrach*-ékszerészhez kocsiáltak, itt nagy megrendeléseket tettek. Amíg bent voltak, híre terjedt, az ott létüknek. Nagy tömeg verődött össze és kíváncsian várták; amikor kijött a trónörökös-pár, megéljenztek őket.

Innét visszakocsiztak a nyugoti pályaházhoz, ahol az eléjük siető lakájnak ezt mondta a főherceg:

— Tegye ezeket a cókókókat a kisasztalra, — s a csomagokra mutatott.

Miután a kocsinak két darab 20 koronás aranyat adott, bementek a peronra s az ott várakozó *Marx*nak ezt mondta:

— Ugy-e még nem késtünk el?

— Nem. Pontosan érkeztek, fenség. Még 20 percünk van.

Azután beszállt a fenséges pár. A trónörökös az ablak mellett helyezkedett el s egy

levelet vett elő, amelyet tollkésével fölmetezett. Miután ezt átfutotta s félre tette, kihajolt az ablakon és azt mondta Marxnak:

— Ugy látszik, már sokan elutaztak a fővárosból. Nagyon kihalt volt a korzó. Ebben az időben nem irigylem a nyaralókat.

Most jelt adtak a vonat indulására.

— Isten vele, — mondta a trónörökös s a vonat lassan elindult.

A vezérigazgató ur.

Szántó Izidor fotografiája.

Az utóbbi hetekben az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár Salacz-utcai üzlethelyiségének ajtóin a következő cédulák voltak olvashatók: „Helyiségünket augusztus 1-től a Thököli-térre tesszük át.” A járókelők nagyot néztek s akik ismerték Szántó ur manipulációját, mosolyogva mondogatták:

— Ez az ember még augusztus elsején is szabadon akar jarni?

Ebből látható, hogy sokan várták a vezérigazgató ur bekaszliását. Hogy a bank botrányai előbb-utóbb kiderülnek, azt Szántó Izidor is előre tudta. Bizonyítja az, hogy néhány hónappal ezelőtt, amikor lozsádi Györfy Árpád brádi „aranybányatulajdonos” a bank igazgatósági elnöke lett, a vezérigazgató ur annak társaságában végigkilincselte mindamaz előkelő és befolyásos egyéneket, akikről azt sejtette, hogy baj esetén segítségére lehetnek a kisded pénztárnak.

— Van szerencsém bemutatni lozsádi Györfy Árpád báró urat, volt huszárkapitányt, aki intéztünk igazgatóságának elnöke lett.

Igy vezette be Szántó a brádi aranybárót, aki aztán fölajánlotta a kiszemelt férfiaknak az igazgatósági tagságot. Legtöbbször visszautasították ezt a gyanus ajánlatot. Ez azonban nem csüggesztette el a sárga ruhás, pocakos, félrekapott keménykalapu direktor urat. Addig járkált, talpalt, míg sikerült néhány igazgatósági tagot fogni, akiknek mindenhatóságában bizakodva, sokkal vakmerőbben üzérkedett. Szántónak általában az volt a gyöngéje, hogy szeretett az előkelőbb férfiakhoz dörzsölni. A bankjához csupa bárókat, grófokat szeretett volna megnyerni. Két bárót szerepeltetett is. A főkönyvelője is nemes ember volt, budaméri előnévvel és gyanus huszártiszti multtal. A direktor ur is mindenáron nemes embernek akarta magát mutatni s természetesen kacagtatóan komikussá vált. A nevét ugyanis önhatalmúlag megnevesítette. Hol így írta: Szánthó, hol pedig így: Szántóh. Ha nem félt volna, hogy nagy kellemetlenségei lesznek, a báróságot is odahamisítja a neve mellé.

Említettük, hogy a vezérigazgató ur lehetőleg előkelő férfiakhoz dörzsölni szeretett. A hölgyekkel szemben azonban nagy demokrata volt a direktor ur. Szívesen dörzsölni szeretett a nép egyszerű, de nőnemű gyermekeihez. Esténként látni lehetett, hogy zugutcákban szobalányok után futkos, sőt a színházba is eljárógatott egy-egy szobacicaival. A másodemeleti erkélyszéken nem egyszer láttuk, hogy egészséges, piros képű szobacicaikkal csevegett, miközben kalapját erősen szemére huzta.

— Nincs jobb falat, mint az egészséges parasztlány, — mondogatta barátainak s csettintett hozzá. — Otthon Déznán megszoktam ezeket a tiszta parasztnőket.

Mert tudni kell, hogy a direktor ur szűkebb hazája a kis Dézna. Vasárnaponként még most is kijárogatott oda és más aradmegyei községbe. Átrándult olykor Biharmegyébe is, mert volt érdektársa, Barta Ferenc mostani közjegyző régi kerületében, a belényesi választókerületben nagy ismeretségre jett szert. Amikor a hírhedt Kardos Árpád vá-

lasztása volt ott, a derék Izor heteken át kardoskodott a belényesi kerületben. Kapott is ott néhány egészséges pofont, amiből bünypör is keletkezett. Ez azonban nem kedvetlenítette el a percent-lovagot, aki az utóbbi időben már szörnyen előkelőnek képzelte magát. Az aradi függetlenségi pártban, amelynek választmányi tagja volt, szerepelt kezdett és frázisoktól dagadó beszédekkel vágott ki. Az ambiciózus direktorban úgy látszik politikai álmok szunnyadoztak. Azt remélte, az új választói törvény a nőknek is ad szavazati jogot s valószínűleg azért foglalkozott annyit a nép egyszerű, de nőnemű gyermekeivel, hogy jövődöbéli mundatúráját megalapozza.

Akik a bankhelyiség ajtaján látható cédulát gyanakodva olvasták, most elégtelen mosolyoghatnak. A régi falragasz helyett ugyanis hoinap már valószínűleg ilyen cédulák jelennek meg a Salacz-utcai bank kirakatában:

Helyiségünket a mai napon a rendőrségre tettük át.

Ferenc Ferdinánd utja.

A trónörökös-pár az aradi állomáson.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 13.

Tíz perc, amelyben nem történik semmi és mégis — nagy esemény. Az aradi indóház időtől koptatott pályatestére némán, szinte surranva belopódzik egy külsőre is sötét színekben tartott udvari vonat. A perronon az életet néhány vasuti tisztviselő és Sarlot Domokos parancsnoksága alatt kivonult rendőrség képviseli. Csend, néma csend mindenütt. Mintha reggel egy negyed kilenc órakor éjfél lenne. A Habsburgok híres éjféle. A Burg fehér aszszonyának siri csendességű ideje. Vasuti tisztviselők, rendőrök halkán szólnak egymáshoz egy-két szót, kíváncsian néznek a sorjában lefüggönyözött ablakokra. A közönség az indóház falához szorítva még meg sem bámulja a bántóan egyszerű udvari vonatot. Csend és rend mindenütt. Fényes Kálmán fűtőházi főnök felszáll a mozdonyra, jelt ad az indulásra, Fetter Géza üzletvezető-helyettes, főfelügyelő felszáll szalonkocsijába, óvatosan beteszi utána a kalauz az ajtót és a nevezetes vonat rémítő csendben surran ki a pályaudvarról. A mozdony, mintha agya lenne, látható óvatossággal rándítja maga után a néhány kocsiból álló trént, amelynek kerekei nem is kattognak, nem is dűbörögnek.

Ugy történt minden, mintha az átutazó fenséges ur egy ezred katona felett tartandó szemlére szállott volna ki valamelyik gyakorló-térre. Mindenki haptákban állt, fesszen, ridegen és hangtalanul.

Az udvari vonat távozása után néhány perccel robogott és prűszkölve futott be a rendes gyors. Zajjal, lármával, tele étellel szálltak le és fel az utasai. Az udvari vonatot váró közönség, mintha összebeszélt volna, megvárta az erdélyi gyorsvonatot. Erezte, hogy azért a kimondhatatlanul rendkívüli tompított és titkázatos vonatérkezésért valami friss, a népek életével vérbeli közösséget tartó elevenséggel szerez magának elégtételt.

Átutazott a trónörökös. Csendőrök és rendőrök kordonja között. Tövisből Aradig, az aradi üzletvezetőség területén a vasuti sinek mentén már tegnap erős csendőrszárak cirkáltak és ma reggel hét órakor nagy rendőrségi kísérettel vonult ki Sarlot Domokos főkapitány vezetésével. A mikalakai fűtőháztól az indóház-

zig aradi rendőrök őrizték a sineket, hogy halandó közelükbe ne férközhessék. Még mért-földnyi távolságra sem mutatkozott élő lélek az aradi határban. A románok nem jöttek el tüntetni. A Reichpost, a trónörököshöz közel álló bécsi lap megírta, hogy Ferenc Ferdinánd főherceg intencióinak nem felelne meg a tüntetés és a magyarországi román lapok kiadták a jelszót: *otthon maradni*. A vasuti átjáró fölé is kerültek rendőrök Vidéky Gusztáv vezénylete alatt, nehogy felülről érje baj az udvari vonatot.

Borus, esős reggel, csupasz, kopár indóház fogadta a Szinajából hazatérő fenséges látogatókat Arad város területén. Az aradiak nem is tudták, hogy milyen ritka vendég tiszteli meg azzal a várost, hogy néhány percig a területén időzik. Rettenetes titokban tartották a trónörökös-pár utazását és az aradiak oly későn kelnek, hogy mire az Aradi Közlönyből tudomásul vehették és kíváncsiskodva megakarták volna bámulni a lefüggönyözött, kopott kupékat, a vonat már messze tul járt az aradi sikon.

Pontosan, a hivatalos jelentés szerinti időben érkezett be az aradi állomásra az udvari különvonat. Nyolc óra nyolc percet mutatott az állomási óra. A pályaudvar sinpárjai szabadok voltak. A temesvári vonatot, mely néhány perccel előbb robogott be, kitolták nagy hirtelen a rendezőbe, hogy a pályatest teljesen üres legyen.

Az üzletvezetőség és az állomás néhány tisztviselője járt-kelt a sinek között, intézkedve, rendelkezve. Az udvari vonat érkezte előtt két mozdony állott be a harmadik sinpárra. Egyik, a 161-es azt a magas rendeltetést volt betöltendő, hogy Aradtól Budapestig huzza a trónörökös vonatját. Fényes Kálmán fűtőházi főnök vizsgálta, talán ezredszer, a tisztára mosott, hatalmas kerekű gépet. A másik néhány száz méterrel előtte állott. Ez száguldott Budapestig az udvari vonat előtt, a pálya biztonságának ellenőrzése céljából. Mérnökök foglaltak rajta helyet.

Mikor az udvari vonat a viaduktot elhagyta és a pályaudvarra kanyarodott be, minden szem a bejárat felé tekintett. Általános meglepetés. Valamennyien azt várták, hogy fényes, aranyozott és királyi koronás termes kocsikat hoz a mozdony. E helyett az osztrák államvasutak pirosra és barnára festett, akármelyik magyar államvasuti gyorsvonati kocsinál sem különb két szalonkocsiját pillantotta meg az a néhány hivatalos ember, kik a perronra belépési jogosultsággal bírtak. A mozdony után közvetlenül volt kapcsolva Fetter Géza üzletvezető-helyettes szalonkocsija, melyben az utat Tövisből Budapestig tette meg. Ezután egy podgyászokcsi következett. E mögött volt egy kisebb fajta szalonkocsi, majd egy négy tengelyű Pullmann-kocsi, végül a háló és étkező kocsik. A trónörökös és neje a kisebb szalonkocsiban foglaltak helyet. A kupé ablakfüggönyei le voltak mind eresztve. A vonat utasai már talpon voltak.

Mikor a vonat megállott, lekapcsolták róla azt a mozdonyt, mely Aradig hozta és — mint említettük — a 161-est kapcsolták eléje. Fetter üzletvezető helyettes kiszállt kocsijából, fogadta az üzletvezetőség megjelent tisztviselőinek jelentését és elmondotta, hogy az utazás zavartalanul, menetrendszerű pontossággal történt meg idáig.

A trónörökös és neje nem mutatkoztak. A vonat érkeztekor épen reggelinél ültek. De egy pillanatra azért látható lett a fenséges pár. Annak az ablaknak a függönye, melynél a reggeliző asztal volt elhelyezve, hirtelen felszaladt

és a nyitott ablak mögött feltűnt a trónörökös napbarnította, frissen borotvált arca és polgári ruhába öltözött telt alakja. A főherceg kinézett az ablakon egy másodpercre, majd elfordította a fejét és nyomban egy lakáj lépett az ablakhoz, lehuzta a függönyt és ismét a vasuti kocsis falai rejtették el a titokzatosan utazó magyar trónörökös és nejét. A reggelihez két kanecso vizet adott be, előzetes megrendelés szerint, Scheiber Lajos vasuti vendéglős.

A kíséret a négytengelyű Pullmann-kocsiban épen toalettet csinált. Többen borotválkoztak, mosdottak, öltözködtek. Valamennyien polgári ruhát viseltek. Csak az étkező kocsi egyik asztalánál volt látható egy reggeliző férfi, aki egyenruhát hordott. Az utasok közül senki sem szállott ki. A MÁV-nak fehér keztyűs kalauzártól kellett megtudakolni, hogy a trónörökös pár tulajdonképpen melyik kocsiban is utazik? Olyan egyformán szürke és külső dísz nélkül való volt minden, mintha nem is országra szóló ünnepségről, hanem valami temetésről utazott volna vissza a fenséges ur.

Fényes főnök jelentette Fetter üzletvezető-helyettesnek, hogy az előkészületek befejeződtek az ut folytatására. Fetter kiadta a parancsot az indulásra és az udvari, ridegen egyszerű vonat zaj és hangos szó nélkül kisiklott az aradi pályaudvarról.

Sarlot Domokos főkapitány örült, hogy már eltűnt a látóhatáron, nem történt baj, a vasuti tisztviselők megkönnyebbülten lélegzettek fel. A kis számú közönség, mely a rendes gyorsvonatot váró utazókból került ki, szintén örült. A portás tudtul adta, hogy a határőrházból jelzik a vonatot.

A rendőrök összegyűltek, a főkapitány kiadta a parancsot, hogy kis csoportokban vonuljanak be a laktanyába, nehogy a város utcáin feltűnést keltsen a rendőrszázad.

Minek a feltűnés? Csak a hatalmas osztrák-magyar monarchia trónjának a népek milliói által hódolattal köszöntendő örököse utazott át Aradon. Ferenc Ferdinánd vonata surrant ki az aradi állomásról. Zajtalanul, észrevétlenül. A legmagasabb vendéget látta Szepkovszky Teofil rendőrhadnagy és ő látta Szepkovszky Teofil rendőrhadnagyot Aradból és Aradról.

Egyéb nem történt...

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ A bécsi kéjgyilkosság. A bécsi esküdtszék ma folytatta a kéjgyilkossággal vádolt Benes bűnügyének a tárgyalását. Az esküdtszéki terem zsufolva volt hallgatósággal. Először Chalupa Agost tanút hallgatták ki, aki azt vallotta, hogy a gyilkosság idején a vádlottat együtt látta a meggyilkolt Círfusz Máriával, a Neuhoft közleiben, a gyöpon henteregve. A tanu azt állítja, hogy két-három lépés távolságból látta ezt.

Elnök: Aludt-e vádlott?

Tanu: Nem tudom. — Beszél a kis leánnyal? — Nem tudom. — Milyen távolságra feküdt a leány a vádlottól? — Egy lépésnyire. — Ez nagyon fontos. (A vádlotthoz): No, mit szól ehhez? A vádlott: Lehet, de nem én voltam ott. — A tanu szemébe mondja ezután a vádlottnak, hogy ő volt, akit látott a kislány körül. A bíróság este hirdette ki az ítéletet. A vádlottat 4 évi fegyházra ítélte.

HIREK.

A kulturtanácsos.

A mai választás eredménye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 14.

A városi törvényhatósági bizottság unalmasan induló közgyűlésébe némi élénkséget vitt a kulturtanácsnoki állásra való választás. A régen húzódó kérdés végre elintéztet nyert Kovács Vince helyettes iskolafelügyelő megválasztásával. A választás eredménye nem hozott meglepetést, mert előre látható volt Kovács Vince győzelme.

A közgyűlésen Kadas Kálmán főjegyző referálta a kulturtanácsnoki állás betöltésére vonatkozó előterjesztéseket. Varjassy Lajos elnöklő polgármester ismertette, hogy miniszteri felhatalmazást kapott a kijelölő bizottság megalakítására. Tudvalévő ugyanis, hogy a törvényhatósági bizottságok közgyűlésein csak a főispánnak van joga egyes állások betöltésénél a kijelölő bizottságot megalakítani s ezt a jogot csak miniszteri beleegyezéssel gyakorolhatja a főispán helyettese.

A kijelölő bizottság így alakult meg: Müller Károly, Barabás Béla dr., Steinhart Mór dr., Neuman Dániel, Nesnera Aladár és Nemess Zsigmond.

A kijelölő bizottság tagjai visszavonultak, hogy jelentést tegyenek a pályázatokról. Beérkezett három pályázat, am lyek közül a bizottság csak kettőt talált elfogadhatónak. Jóó Bélát és Kovács Vincét, míg Kunéry Kálmán volt állami iskolai tanító pályázatát elvetette.

Percekig tartó zaj követte a jelölő bizottság előterjesztését. A padosok közül egybeolvadva hangzott a két jelölt neve.

— Eljen Jóó Béla!

— Eljen Kovács Vince!

Ez hangzott szüntelenül a teremben. Mig aztán Varjassy Lajos elnöklő polgármester feltette a kérdést, hogy óhajtkák-e a szavazás elrendelését. Most szavazásra került a sor.

Két szavazatszedő bizottság alakult. Az elsőnek Ottenberg Tivadar elnöklete alatt tagjai lettek: Steiner József és Kosztka Emil. A másodiknak Tagányi Sándor elnöklete alatt tagjai voltak: Reinhart Kálmán és Avarffy Géza.

Élénk érdeklődés mellett folyt le a szavazás, amelynek eredménye ez:

Kovács Vince 48,

Jóó Béla 28,

Angel István dr. 2 szavazatot kapott.

Igy Kovács Vince szótöbbséggel Aradváros kulturtanácsnoka lett. A közgyűlés a tanács előterjesztésére kimondotta: felír a miniszterhez, hogy az új tanácsnok, habár a felesége tanítónő, tagja lehessen a városi iskolaszéknek.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 15-én az időjárás: meleg, elvélve csapadék, zivatarok.

— A király nyaralása. Bécsből táviratozzák, hogy a király ma reggel 8 órákor különvonattal Ischlbe utazott. A király tehát ma reggel 8 órákor ismét elhalasztott ischli útjára elindult. Az elutazás a penzinger pályaudvarról történt s a vonat indulása előtt néhány perccel érkezett meg ő Felsége nyitott udvari fogaton. A király kitűnő szinben volt és az elutazás alkalmára a pályaudvaron összegyülekezett közönség meggyőződhetett arról, hogy az ő felsége gyengélkedéséről elterjesztett hírek mennyire valótlanok. A király kíséretében Ischlbe utaztak Paar gróf főhadsegéd, Schliessel lovag, a kabinetiroda főnöke, Kerzl dr. vezértörzsorvos, ő felsége háziorvosa, Bronn Károly báró alezredes és Hoyos Henrik gróf ör-

nagy szárnysegédek, Margutti Albert, a király főhadsegédének szárnysegéde, a kabinetirodából Levitzky János osztálytanácsos, Kroma udvari titkár, Huber Frigyes, az utazási ügyek osztályának főnöke, a király katonai irodájából Grollmann Nándor titkár, továbbá Repolusk Ferenc expeditor. Az udvari gazdasági hivatal tagjai, Prileszki udvari gazdasági igazgató vezetésével már tegnapelőtt Ischlbe utaztak. Az udvari vonat pontban 8 órákor indult el a penzinger pályaudvarról és délután 1 óra 40 perckor ér Ischlbe. Ő Felsége augusztus 27 ig megszakítás nélkül fog Ischlben időzni s ezen a napon a tiroli százéves évforduló ünnepére megy.

— Ferenc Ferdinánd a románokhoz. Bukarestből táviratozzák: Az új konzervatív párt felhivatalos jelentése szerint Ferenc Ferdinánd trónörökös, amikor a morvaországi románok küldöttségét fogadta Szinájában, a küldöttség szónokának, Popovicu Aurélnak beszédére állítólag így válaszolt:

— Mindent tudok és mindent látok. Tudom, hogy a magyarországi románok Szinájába való utazásom közben minden pályaudvaron meg akartak jelenni, de a szolgabírák és csendőrök megakadályozták ebben őket. Azt is tudom, hogy a románoknak milyen sérelmeik vannak és hogy a Habsburg-dinasztia iránt mindég nagy bizalommal voltak. Bizzanak továbbra is és megkapják igazukat.

Hivatalosan nem hisznek ennek a hírnek valódiságában. Bukarestből táviratozzák: Amikor a Bukarestben maradt diákok megtudták, hogy Szinaja több utcáját magyar zászlók is díszítik, csapatokban vonatra ültek, hogy a magyar zászló és a városi tanács ellen, amely a zászlók kitűzését megengedte, — tüntessenek. A tüntető diákok sérelmesnek mondták, hogy a magyar zászlót az osztrák zászlótól külön árbóca tüzték ki, holott ők nem ismernek csak osztrák-magyar birodalmat. A szinajai rendőrség értesült a diákok tervéről és hétfőn, amikor a bukaresti diákok megérkeztek, a pályaudvaron a hatóság megtiltotta nekik a tüntetést és csak azzal a feltétellel bocsájtotta be őket a városba, ha nyugodtan maradnak. A diákok ezt megigérték. A rendőrség mégis szemmel tartotta őket és csak ennek köszönhető, hogy nagyobb tüntetések nem voltak.

— József főherceg aratói körében. Az Aradi Közlöny mai számában közöltük azokat a jeleneteket, amelyek József főherceg és aratói között lefolytak. A fenség ma is folytatta aratói fölött való szemléjét. Ma már reggel 8 órákor kikocsizott a dohányos majorba, onnét a sombidi majorságba ment s rövid szemlét tartott a mezei munkások fölött. Az idő ma nem kedvezett a kir. hercegnek és hamarosan elhagyta aratóit. Visszafelé menet a somosi erdőségben cserkészett, délután fél kettőkor pedig megebédelt kisjenői kastélyában. Délután 4 órákor különvonaton Kétegyházára ment, onnét pedig gyorsvonattal Budapestre utazott. A fenség ma délutánra aratóünnepélyt akart rendezni a bánkuti majorban, de a rossz időre való tekintettel elmaradt a mulatság. A juhokat már le is vágták, azonban olyan kedvezőtlennek mutatkozott az idő, hogy az uradalom intézősége kénytelen volt elhalasztani az aratóünnepet. József főherceg kijelentette, hogy a cséplés befejezése után visszajön és az akkor tartandó arató ünnepségen részt vesz.

— Az aradi teksztil-gyár szerződése. A közgyűlés Haefele János goebweileri gyárosnak többféle támogatás alakjában lehetővé tette egy teksztilgyár építését. A vállalkozó ma azt kérte, hogy az engedélyezett kedvezmények a Hungária részvénytársaságra ruháztassanak át. A közgyűlés a kérelem teljesítését határozta el.

— Az új német kancellár. Berlinből táviratozzák: A császár a válság megoldása miatt megszakította nyári útját és ma reggel külön udvari vonaton Berlinbe érkezett. A császár megérkezéséről senki sem tudott, a község csak akkor vette észre, amikor a császár különös túlkölésű automobiljai végig száguldottak Berlin utcáin. A német hivatalos lap ma közli, hogy a császár Bülow herceg birodalmi kancellárt felmentette a lásából és neki ez alkalomból a porosz fekete sas rendet adományozta. A német császár Bethmann-Holvéget birodalmi kancellárrá, állami miniszterelnökké és külügyminiszterre nevezte ki. A császár ezután félórát töltött el Bülowval beszélgetve, akit többször melegen átölelt. Ezután Bülow és Bethmann-Holvég társaságában lement a kertbe, ahol az antik kut körül, amelyet Olaszországból hozott magával, többször körül sétált a felmentett és ujonnan kinevezett kancellárral. Azt hiszik, hogy a császár szándékosan tette ezt a nyilvánosság előtt.

— A Kossuth szobor leleplezése. Ma szavazta meg a közgyűlés a Kossuth-szobor leleplezési ünnepségének költségeit. Nyolcezer koronát áldoz a város erre a magasztos ünnepségre, amelynek szónoka, a törvényhatóság felkértére Barabás Béla lesz. A leleplezés napját a mai közgyűlés megváltoztatta. Nem szeptember 12-én tartják az ünnepet, hanem valószínűleg 19-én. Barabás indítványára ugyanis a polgármester megkeresi Sátorajja-Ujhely városát, mely szintén szobrot emel Kossuth Lajosnak és szeptember 19-én akarja leleplezni. A szobor a mondott időre azonban nem készül el s így Kossuth Ferenc Aradra jöhet Kossuth Lajos nevenapján tartandó ünnep alkalmából.

— Rothschild báró öngyilkossága. Nagyváradról sürgönyzik: Az écskai dominiumban a Wertheimstein-kastélyban nagy riadalmat okozott Rothschild Oszkár báró öngyilkossága. A Wertheimstein-kastélyra gyászlobogót tűztek ki. A báró és neje valószínűleg holnap Bécsbe utaznak, hogy részt vegyenek Rothschild Oszkár báró temetésén. — Bécsből sürgönyzik: Rothschild Albert bárót, Oszkár báró édesatyját a világ minden részéből elhalmozták részvét táviratokkal. A báró tetemét tegnap este ravatalra helyezték, de látogatót nem engednek a ravatalhoz. Az öngyilkos báró boncolásától a hatóság elállott, miután a halál oka teljesen ki van derítve. Arról is esett szó, hogy Oszkár báró tetemét Gothába szállítják és elégetik, de ettől a tervtől elállottak.

Bécsből táviratozzák: Rothschild Albert báró fiának, Oszkár bárónak tragikus halála alkalmából, százezer koronát különböző diák ösztöndíjakra, százezer koronát egy fia nevét viselő alapítványra, amely csillagászati tanulmányokra fog szolgálni, tízezer koronát Bécs város szegényeinek, tízezer koronát pedig a bécsi zsidó hitközség szegényeinek adományozott.

— Tömeges utcakeresztelés. Gabos Jenő dr. ismeretes indítványát ismertették már. Egy-szerre 76 utca új elnevezését óhajtotta végrehajtani. A közgyűlés a tanács javaslatára, öt évi időt tűzött ki erre a célra és Szudy Elemér felszólalására kimondotta, hogy az új utca neveket Csák Církének még a milleniumi évben tett propositiói alapján óhajtja végrehajtani, amelyben már egyszer kivoltak jelölve azok a történelmi nevek, melyekkel Arad az

utcait ékesíteni akarja. Kimondotta továbbá a közgyűlés, hogy a Kiskarika-utca Károlyi Gyula gróf, Horovitz Gusztáv indítványára a Fa-utca Urbán Iván, a Miksa-utca Fábán László nevére nevezi el. A Kápolna-utcaát Kálvin utcának keresztelték el.

— Mihalovics százados kiszabadult. Néhány héttel ezelőtt az a hír terjedt el a fővárosban, hogy Mihalovics Géza százados, József kir. herceg gyermekeinek nevelője kiszabadult a börtönből, mert megkegyelmeztek neki. Ez a hír valótlannak bizonyult. Március 10-én ítélkezett a budapesti kerületi hadbíró Mihalovics fölött. Az ítélettel egy katona tüneményesnek ígérkező karrierje tört ketté épen akkor, amikor az első nagyobb kitüntetés érte. A vád, amelyet ellene emeltek, az volt, hogy a királyi család egyik tagját megsértette és ezért a hadbíró a katonai büntetőtörvénykönyv rendelkezései alapján lefokozta és négy hónapi sulyos börtönrre ítélte. Azóta letelt már a négy hónap. Ma délben megnyílt a fogház ajtaja Mihalovics előtt, aki lefokozva, rang nélkül hagyta el a szomorú házat. A volt százados szerencsére már kitöltötte szolgálati idejét, különben még az a sulyos megpróbáltatás várna rá, hogy közlegénysorban kellene tovább szolgálnia azon hadseregben, amelyben szédítő sikerek elérését remélte.

Egy hírlapíró beszélgetett vele, amikor a Konti-utcai fogházból kijött és az őt váró nővérel az Adria szálló felé ment.

— Mit fog most tenni? — kérdezte tőle a hírlapíró.

— Még nem tudom, — mondta — ma elvégzem a dolgomat a fővárosban, azután hazamegyek a szüleimhez Zalaegerszegré.

Arra a kérdésre, hogy ügyében fog-e lépéseket tenni rehabilitálása iránt, ezt jelentette ki:

— Még nem tudom. Tanácskozni fogok előbb a szüleimmel és jóbarátaimmal.

— A tifusz áldozatai. Tatabányáról jelentik: A tatabányai tifuszjárványra vonatkozólag most állították össze a statisztikai adatokat, amelyek szerint a járvány tartama alatt 700 egyén betegedett meg tifuszban, kik közül 44-en meghaltak.

— Szabad lesz az elővásárlás. A törvényhatósági bizottság mai közgyűlésén elfogadták Nagy Sándor doktornak és társainak az elővásárlási tilalom megszüntetése iránt beadott javaslatát és így már e hó tizenhatodikán, pénteken szabad lesz az elővásárlás nemcsak a konyhatermékeknél, hanem a baromfi-, vaj- és tojásvásáron. A városi konyhakertészetre vonatkozó ismert javaslatot szintén elfogadta a közgyűlés és Szudy Elemér indítványára felír a földmívelésügyi miniszterhez államsegély kiutalása érdekében.

— Hitvesgyilkos asszony. Paksról jelentik: Toldy István 64 éves cseresnyépusztai kisbirtokost a vele vadházasságban élő Bán Julia 46 éves özvegyasszony bestiális módon meggyilkolta. Négy évvel ezelőtt vette Bán Juliát Toldy házához és ez időtől fogva folytonosan civódtak, s az asszony miatt Toldy 18 éves fiának is el kellett hagynia a házat. A fiu távozása után az asszony mind rosszabbul bánt Toldyval, aki ezért elhatározta, hogy fiát visszaveszi. Amint ezt az asszony megtudta, a fiuért éjnek idején menő öreg Toldyt az erdőben megleste és konyhakéssel szívenszurta s midőn látta, hogy áldozata nem halt meg, balával addig vágta a fejét, míg az kiadta lelkét. Az asszony ezután elmenekült. Az esetet 12-én éjjel jelentették be a paksi rendőrségnek, amelynek sikerült a szörnyeteg asszonyt elfogni és a paksi járásbíró-ság börtönébe kísérni.

— Faludy repülőgépe. Megírtuk, hogy Faludy Károly színész kérvényt adott be a törvényhatósági bizottsághoz, hogy repülőgépeinek felépítése céljából, szavazzen meg a Weitzer-féle alapítványból megfelelő összeget. Miután a város még nem rendelkezik az alapítvány felett, a tanács napirendre térést javasolt a kérvény felett a mai közgyűlésen. Zima Tibor melegen pártolta Faludy kérelmét és indítványozta, a törvényhatósági bizottság már most mondja ki, hogy annak idején megadja a Weitzer féle alapítványból a kért segélyt, de a törvényhatósági bizottság a tanács javaslatát fogadta el.

— A csempészett gyermek. A budapesti rendőrségen Koródy M. Béla rendőrfogalmazó már napok óta nyomoz egy titokzatos bűnyűben, melyet a rendőrség, sok más ügygel együtt, a nyomozás érdekében a legnagyobb titokban tart. A nagy titokban folytatott nyomozás a következő eset körül folyik: A Garai-utcában lakik egy hentesmester. A hentesmesternek van egy beteg felesége, a beteg feleségnek egy egészséges nagynénje, kinek a hentesné legközelebbi rokona. A dúsgazdag és nagyon öreg asszony egész vagyonát testvérleányára hagyta, de a végrendeletben kikötötte, hogy abban az esetben, ha a hentesné előbb halna meg mint a végrendelező, a vagyon a hentesné gyermekeinek jusson, ha gyermekei nem lennének, akkor sorra kerülnek a végrendelező oldalágu rokonai. A hentesnének azonban gyermeke nem született, ő maga sulyosan, agyógyulás minden reménye nélkül betegen feküdt; a nagynéni vagyonára tehát a rokonok számítottak. Ekkor történt, hogy a sulyosan beteg asszonynak gyermeke született, másnap az anyakönyvi hivatalban a bába annak rendje és módja szerint bejelentette a gyermek születését és nyolc nappal később megtörtént a templomi szertartás, megkeresztelték az újszülöttet. Az így minden reményüktől megfosztott rokonok érdeklődtek a beteg asszony terhességi állapota iránt és arra a meggyőződésre jutottak, hogy arról senki sem tudott és hogy a beszerzett orvosi vélemény szerint a vízkórságban szenvedő asszony nem is volt alkalmas sem a betegségre, sem a szülésre. Ezek alapján gyermekcsempészes címen megtették a feljelentést a rendőrségen, a hol a vizsgálat megindult és mivel az a gyanu, hogy a gyermekcsempészesről a bába és egy orvos is tudott, a nyomozást ez irányban is folytatják.

— Ha forró vizet a „Maggi-féle husleves-kockára” öntünk, azonnal kész husleves-kapunk, természetes, finom bouillon-izzel. Egy kocka 6 fillérért egy tányér erőteljes, jó levest ad. Ügyeljünk a „Maggi” névre és a „keresztcsillag” védjegyre. Oly kockák, melyeken ezen ismertetőjelek nem találhatók, nem Maggi-tól valók. 2668

— Szepők és májfoltok ellen használjon eredeti Kárpáti-féle Benzoetej-crémet és Benzoetej-szappant. Kapható a készítőnél: Kárpáti János gyógyszerárán Arad, Boros Béné-tér 15. szám. 898

— A Gambrinus éttermében mindennap mozgókép. Ünnepe és vasárnap délelőtt, valamint minden csütörtökön este katonazene. Tisztelettel Kánya Géza. 1567

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

A kiváló bőr- és íthámas gyógyforrás

SALVATOR

Vese- és hólyagbajoknál, hólyaggyulladásnál, csuher-
betegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ártárványkereskedésekben vagy a Salva-Lipódy
Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Budafokpusztán.

József főherceg erdőörének meggyilkolása.

Elfogták a tettest.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 14.

Megírta az Aradi Közlöny néhány hónappal ezelőtt, hogy az aradmegyei Miske községben éjjel orvul agyonlőtték Jeszkó János erdőrt, aki József főherceg uradalmában huszonöt év óta teljesít szolgálatot. A nyomozás, amelynek sikere érdekében az uradalom igazgatósága a főherceg megbízásából 300 koronát tűzött ki a tettes kézrekerítőjének, nagyon nehezen haladt előre. Ugyanis a becsületes erdőörnek a községben rengeteg ellensége volt, mert nem fogadta el a lakosság amaz ajánlatát, hogy titokban olesó fát adjon megfelelő ellenszolgáltatást.

Jeszkót bizta meg az intézőség a környéki erdőségek faállományának értékesítésével s ő becsületesen teljesítette is kötelességét. Mert nem cimborált a haszonlesőkkel, hát haragudtak rá. Az egész község azon fáradozott, hogy a gyilkost kézre ne kerithessék. Azonban, mint nekünk Kisjenőről írják, a kisjenői csendőrség kitartó nyomozással mégis kiderítette a tettest Igric Tódor miskei román földműves személyében. A tettes már a kisjenői járásbíróház fogházában van. A nyomozás adatai azt bizonyítják, hogy egész bünszövetkezet alakult Jeszkó megölésére. Nem régen több miskei román paraszt pályázott a kisjenői főhercegi uradalomnál erdőőri állásra. Az intézőség Jeszkótól kért információkat a pályázókról. Jeszkó nyíltan megmondta, hogy azokat nem tartja becsületes embereknek. Ez alapon az uradalom intézősége elutasította a pályázókat.

Ezek bosszút forraltak Jeszkó ellen. Névtelen följelentést tettek az igazgatóságnál, hogy Jeszkó hűtlenül kezeli a főhercegi erdőket. Vizsgálatot indítottak. Kiderült, hogy a vád teljesen alaptalan. Jeszkó följelentésére a levélírókat kinyomozták és a járásbíróház súlyosan elítélte őket. Ez időtől fogva folyton üldözték az erdőrt, úgy hogy az már el is akart költözni a községből, de május végén agyonlőtték.

A csendőrség kétségtelenül megállapította, hogy a tettes Igric Tódor, akinek rokonsága ugyyszólván a fél község s ezek nagy erővel igyekeztek meghiusítani a nyomozást. A vizsgálat most az egész bünszövetkezet ellen megindult és nemsekára több jómódu gazdát is letartóztatnak.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

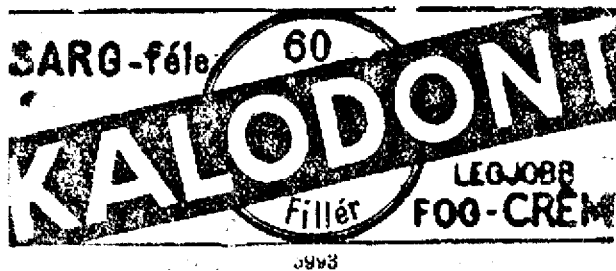
Budapest, július 14.

Amerika ¼-el magasabb, 5 fillérrel magasabb árak. Az árak 50 kiönként számítva.

	Dél zárlat	3 órai zárlat
Tengeri 1909 auguszt. 7.92—7.93	7.90—7.91	
Tengeri 1910. májusra 7.92—7.93	6.93—6.94	
Buza 1909 októberre 13.2—13.3	13.80—13.8	
Buza 1910. áprilisra 14.07—14.08	14.04—14.07	
Rozs októberre ... 10.14—10.15	10.13—10.14	
Zab októberre ... 7.62—7.63	7.71—7.72	

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény ... 751.—

Augusztus 1-én,

vasárnap lesz az aradi nyomtatók által rendezendő nagy népnemű-pélye, ahol versenyek, kabarét, tűzjáték stb. és este táncvigalom lesz. A népnemű-pélye a városi liget összes helyiségeiben lesz megtartva.

NYARI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1909. július hó 15-én:

A boszorkányvár.

Víg operette 3 felvonásban. Irta: Berla Alajos. Zenéjét szerző: Milöcker Károly. Fordította: Reiner Ferenc és Fáy J. Béla.

SZEMÉLYEK:

Gr. Kányaváry Leó	Leó	Marcia	H. Fekete A.
Kakasdy Nagyiván I.	Nagyiván I.	Kalára néne	Benkőné
Brontoville S. abó L.	S. abó L.	Verus	Sz. Rontay
Capponi Bátori Lás	Bátori Lás	Simon	Kulcsár L.
Coraité Wlassák V.	Wlassák V.	Józi	Faludy K.
Lamotta Ajtay Ödön.	Ajtay Ödön.	Andris	Hunyady J.

Kezdeté 8 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. július 15-én, csütörtök:

1. Csodálatos rózsák. Színes látványosság. — 2. Colombo. Természet után. — 3. Beszélő levelek. Humoros. — 4. Halászhajó építés. Természet után. — 5. Vetélkedő nők. Dráma. — 6. A borzasztó brazilai. Bohózat. — 7. Szabadgyerek. Komikus. — 8. A kis rendőrlány. Dráma. — 9. Lehetetlen pihenni Bohózat.

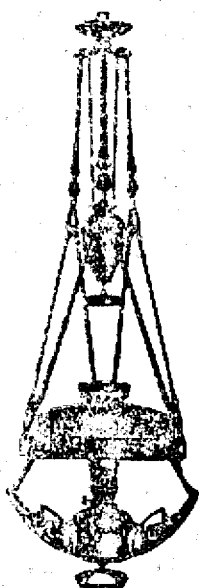
Előadások este fél 7 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások miatt a ca. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTÉR.*

Tulzsufolt raktár miatt

mélyen leszállított árakban kaphatók legújabb és legizlésebb üveg, porcellán és mosdókészletek. Nagy választék függő és asztali lámpákból

Legjutányosabb forrás

figurális dísz tárgyakból.

Legjobb minőségű china- és alpacca-ezüst dísz tárgyak, ugyanígy elsőrendű evőeszközök.

Képeretkezéshez óriási választék.

Legjobb szerkesztői 2051

jégszekrények

minden nagyságban kaphatók.

FISCHER MÓR, Andrássy-tér 20. szám (Fischer Elia-palota.)

Megyei és városi telefon szám 568.

Orvosi laboratórium áthelyezés!

Dr. Auszteveil és Kaliós speciális orvosi laboratóriuma és cukorbeteg toleranciájának meghatározása intézetét 2536

Simay-féle gőzfürdőbe

Petőfi-utca 7/b. szám,

helyezte át.

Városi és megyei telefon 168. sz.

Speciálisan foglalkoznak vizelet, köpet, gyomor-tartalom, dajka tej, vér stb. vizsgálatával, különösen vérbetegségek (bujakór) kimutatásával.

Nagy választék

Lemez és vas zománcozott

Főzőedények,

Háztartási cikkek,

Konyha felszerelések,

Szőlőművelési eszközök,

Mindenemű szerszámok,

Gép és ipari cikkek,

acél, nikkal és sárgaréz áruk

és mindenemű

Vas árukban

Kérjük szíves megbízásait, melyek gondos kiszolgálásáról és jutányos számításáról biztosítjuk.

Kitűnő tisztelettel

1451

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése.

Üzleti berendezésünk és állványok f. évi július hó elején mérsékelt áron eladóak.

Szivarka hüvelyek nagy választékban.

TELEFON 556. SZ.

TELEFON 556. SZ.

Házhoz szállítunk a város belterületén:

100 kg. I. osztályu tordai stuccatur gipszet K. 3.50.

100 kg. I. osztályu tordai alabástrom gipszet K. 6.— árban.

Teljes kocsirakomány megrendelésénél fenti árakból 15 százalékos engedményt nyújtunk.

Teljes tisztelettel

Szilágyi és Társa

Arad, Boros Béni-tér 15. szám.

15—1909. kpv.

Hirdetmény.

Az aradvárosi választó kerületben az országgyűlési képviselő-választóknak a folyó évben kiigazított és az 1910. évben érvényes bíró ideiglenes névjegyzéke ellen beadott felszólamlásokra hozott határozatok az 1899. évi XV. t. c. 148. §-a szerint folyó évi július 20-tól 30-ig bezárólag a városház emeleti tanácstermében a hivatalos órák alatt kitétetnek.

Szabadságában áll azt bárkinnek megtekinteni s a hozott határozatok ellen a közszemlére kitétel napjától számított 10 nap alatt bárkinnek, azoknak pedig, a kiknek a határozat kézbesített, a kézbesítés napjától számított 10 nap alatt a m. kir. Curiához felelősséggel élni.

A felelősség a város polgármesterénél nyújtandó be.

Arad sz. kir. város központi választmányának 1909. évi július hó 1-én tartott üléséből.

Varjassy Lajos, s. k.
polgármester, közp. vál. elnök

**Nagymennyiségű
pléh-pánt
és
maculatura
jutányos áron
eladó.**

2606. 1909. tkv.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az ujaradi kir. járásbíró, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Crisán Aurél ujaradi ügyvéd által képviselt Ujarad és vidéki népbank cég végrehajtónak Tuleszku Sandru Perszida aradi lakos végrehajtást szenvedett elleni 345 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az ujaradi kir. járásbíró területén levő a feregnyházi 462. sz. tjkvben A. I. 1. sor 248—249 hrsz. alatt Tuleszku Sandru Perszida tulajdonul felvett ingatlan 900 kor. kikiáltási árban Feregnyház községében a község házában 1909. évi szeptember hó 23-ik napjának d. e. 10 órakor bírói végrehajtási árverésen el fog adatni.

Az árverési feltételek ezen tkvi hatóságnál és Feregnyház község elöljáróságánál tekinthetők meg. Ujaradon, a kir. bíróság mint tkvi hatóságnál, 1909. július 4 én.

Kovacsics,
kir. járásbíró.

2667

10442—1909. kh.

Pályázati hirdetmény.

Arad szabad királyi város törvényhatósági bizottsága által 6768/167—1907. sz. alatt a kéményseprőipar gyakorlásáról alkotott s a kereskedelmi m. kir. ministerium által 67640—1908. sz. a. jóváhagyott szabályrendelet 2. §-ában felsorolt utcákból álló s üresedésben lévő 5-ik kéményseprő kerületre ezennel pályázatot hirdetek.

Felhívom pályázni szándékozókat, hogy az említett szabályrendelet 1. §-a, illetve az ipartörvény, valamint a törvény végrehajtási rendeletének megfelelő hatósági okmányokkal és bélyeggel felszerelt kérvényeiket 1909 augusztus hó 1-ső napjáig bezárólag Arad szab. kir. város rendőrkapitányi hivatalához címezve, ugyanott nyújtsák be, melyekkel igazolva kell hogy legyen:

1. Gyújtogatás, vagy tűzvész okozásáért büntetve nem voltak és a hatóság előtt mint kifogástalan magaviseletű, józan életű és megbízható egyének ismeretesei, továbbá háztartásukban hány gondozás alatt álló családtagjuk van;

2. a kéményseprési iparban szabályszerű képesítéssel bírnak, szaktudásuk munkával, mint segédek hány évig működtek, vagy ha önálló iparosok, mióta folytatják

a kéményseprői ipart.

Hiányosan felszerelt, vagy későn beadott kérvények figyelembe nem vétetnek.

Azon folyamodó, ki a jelen pályázati hirdetményben megjelölt munkakerületet elnyeri, tartozik a kéményseprő kerület betöltése tárgyában hozandó iparhatósági véghatározat jogerőre emelkedése után a kerületet az alulírt hatóság által meghatározandó napon elfoglalni és az ott előforduló kéményseprési munkálatokat a hivatalozott kéményseprési szabályrendeletben megállapított díjazás mellett haladéktalanul megkezdni, de köteles a működés megkezdése előtt a vonatkozó iparrendélyt kiváltani.

Arad, 1909. évi június hó 21-én.

Sarlet Domokos,
főkapitány.

Sömör

Eztéma és más hasonló bőrkiütések és pedig ha nedves helyek támadnak, vagy var képződik, ezek ellen kiváló szer a „Zucker-féle Patent Medicinal-szappan”, mindazonáltal ezen ajánlatos az orvos tanácsát kikérni. Szemtanul tapasztalat, igen sok orvos és a szenvedők serege igazolja, hogy a Zucker-féle Patent Medicinal-szappan gyorsan mérsékli a viszketéset, ha a vastag krém szerű habot — mint a használati utasítás mondja — rövid ideig az illetékes helyen hagyjuk. Ez azon fordul meg, hogy a megemadott és nagyban pusztuló apró bőrrepedések további pusztulását meg kell akadályozni, amiért szükséges, hogy a viszketéset elállítsuk és az új bőrkepződést előmozdítsuk, a nedves helyeket és vart elhárítsuk. Ha „Zucker-féle Patent Medicinal-szappan” hosszabb ideig használunk, úgy beáll a felső bőrréteg lehamlása és egy új egészséges, hideg bőr képződik. Ezek után egy cél szerűen jó és szolid arc-krém használunk, amely a bőrt nem teszi zsírossá, amelynek használata után többé minden további kezelés feleslegessé válik. Erre legalkalmasabb a Zucker-örme. — Megrendelésnél kérjük a következőkre ügyelni:

Zucker-féle Patent Medicinal-szappan 35 százalékos, a legnagyobb alakban, a leghatékonyabb. Ára 2 K. 50 f.

Zucker-féle Patent Medicinal-szappan 15 százalékos, hatásában valamivel gyengébb és alakban valamivel kisebb. Ára 1 K.

A hozzávaló Zucker-örme (nem zsíros) gyöngye az összes bőr-krémeknek. Ára tubusonként 2.50 K. kis tubus 1 K. 50 f.

Kapható minden gyógyszerárban, droguériában, parfümeriában, stb. Vigyázzunk az eredeti csomagolásra és ne tessék engedni magát rábeszélni arra, hogy ezek helyett mást vegyen, mert a Zucker-féle Patent Medicinal szappan vagy a Zucker-örme más szer által nem pótolható. — Aradon kapható VOJTEK és WEISZ droguériájában. 2658

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

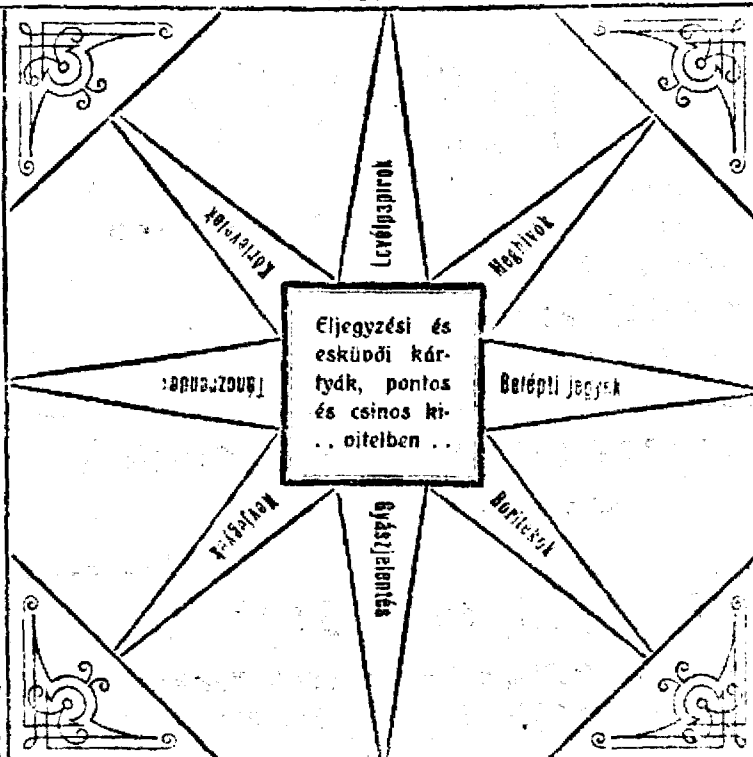
ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
KÖNYVNYOMDÁJA
ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Betű-
főmőntőde.

Ajánlja
kifőnden berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legmo-
dernebb kiiteltben ju-
tányos árban készített-
nek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legelter-
jedtebb vidéki politikai
napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 ére . . . 24 korona.
1 óra . . . 2 korona.

Vidéken:

1 ére . . . 28 korona.
1 óra . . . 2 kor. 40 f.

Szerkesztőségi telefon 387.

Kiadóhivatali . . . 151.

APRO HIRDETÉSEK.

Akinek

ismerettség híján

háztársra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztára, kulcsárra, vanczellőre, kertészre,

kulcsárra, gazdasszonyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgárra, pénzeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége,

Aki

bérbeadni kíván

birtokot, házat, vadászterületet,

kocsit, lovat, halászatot, telket,

Aki

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,

üzletet, műhelyt, lakást, st. vagy

Aki

mindezeket vétel vagy bérbevitel céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban ér célját, ha az

ARADI KÖZLÖNY

kis hirdetés

rovatát használja.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstműveket kiváltak és vesznek. Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 1771

Földesurak figyelmébe!

Popoviciu nyugdíjazott tanító Berzován 30—40 munkással rendelkezik, kinek kell, azonnal sürgőnyözzön. 2662

Kiadó lakás.

Luther Márton-tér 1-ső szám alatt (Suciú-ház) egy 8 szoba, esetleg 5 szobából, fürdőszobából és minden mellékhelyiségből álló lakás azonnal kiadó. Bővebbet ott a háziurnál. 2665

Ujdonságok kölcsönzésre!

Lux: A una corda, Lovik: Ván dormadár, Szikra: Hét szilvafa, Gárdonyi: Erősebb a halálnál, Szomaházy: Kaposi Mártha, Gergyóvári hadjárat, 120 éves asszony, Siklósi Loew, Fodor: Napoleon, Herczeg: Szerelmesek, kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izsó kölcsönkönyvtárában Aradon. 262

Egy-két fiatalember

teljes ellátásra elfogadtatik. Cim a kiadóban. 2640

Jömenetű.

csinos berendezésű fűszer üzlet italmérési engedéllyel, forgalmas utcában jó vevőkörrel, betegség miatt eladó. Cim a kiadóhivatalban. 2647

Okleveles gyermekkertész

ajánkozik gyermekek mellé azonnali belépésre. Cim a kiadóhivatalban. 2628

Egy jékarban lévő

íróasztal megvételre kerestetik. Ajánlatok „Asztal” jeligére a kiadóhivatalba kéretnek.

Margit-utcában

2 háztelék, 500 □-öl — 31 méter utcai vonallal azonnal eladó. Öle 860 kor. Értekezhetni Rákóczy-utca 10. sz. a. 2626

A könyvelésben jártas

és irodai gyakorlattal bíró fiatal embert azonnali belépésre keresünk. Spitz Testvérek, fa és terménykereskedése Zám, Hunyadmegye. 2650

Diap'ania

(ablaküveg-papír) legújabb mintákkal nagy választékban kaphatók Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 173

Fényképeszteti cikkek.

Bármily gyártmányú fényképező gépeket előnyös részletfizetésre. Fényképeszteti lencsék bármely minőségben, s az összes fényképeszteti kellékek és ujdonságok rendkívüli előnyárban. Bloch H. papírkereskedése és könyvnyomdája. Fényképeszteti cikkek gyári raktára. Telefon 126. sz. 600 oldalas árjegyzék kívánságra ingyen. Vidéki rendelésekhez részletes használati utasítás és ujdonságok ismertetése lesz mellékelve. 1215

Diamant Jenő

épület- és diszmu-bádogos.

Műhelye és

kész áru raktára: Kazinczy-utca 1. (Polgári fuiskolával szemben.)

Szombaton, f. hó 17-én d. u. 3 órakor vb. Nagy Lajos Vágóhid-utca 10. számú háza és szőlője utóajánlati árverésen eladásra kerül. Az érdeklődőknek felvilágosítással szolgál

Dr. Vajda Iván vb. Nagy Lajos tömeggondnoka. 2672

Megérkezik a nyári divat ujdonságok

Brunner Béla

női divat és különlegességek üzlete

Arad, Szabadság-tér 20.

Ferry-utca sarkán, gróf Nádasdy-palota)

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát, hol a legszebb és legdivatósabb kalapok, ingek, gallérok, kényesek, nyakkendők, keztük, zsebkendők, harisnyák, sátabotok és aszernyők, stb. kaphatók.

Nagy választék szalma és Panama kalapokban!

Divatujdonság angol és francia illatszer különlegességekben.

Kamerli J. pécsi keztügyár főraktára.

Olcsó árak. Pontos kiszolgálás. Vidéki megrendelést azonnal eszközöltetnek.

1968—1909

Ujszentanna közs. előjáróság.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. vallás és közokt. miniszter ur 1909. évi június hó 23 án 73369. sz. alatt kelt rendeletével az ujszentannai állami polgári fiú iskola átalakítási munkáit engedélyezvén, a fenti munkálatok kivitelének biztosítása céljából 1909. évi július hó 31-ik napjának d. e. 9 órájára Ujszentanna község háza tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó, a kiírási-művelethez csatolt ajánlati minta szerint szabályszerűen kiállított, az ajánlati költségvetéssel felszerelt és pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett ajánlataikat közvetlenül vagy posta útján a kitűzött nap d. e. 9 óráig Ujszentanna község előjáróságához annyiival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlatban vagy az ajánlati költségvetésekben a vállalati végösszeg és az egységárak nem csak számokkal, hanem betűkkel is kiírandók.

Ha az ajánlattevő bejegyzett cég, tartozik a cégbejegyzési kivonatát és a hiteles címpéldányt is mellékelni.

Az ajánlatához az általános feltételekben előírt és az ajánlati költségvetés végösszege 5%-ának megfelelő bántópenznek bármely állampénztárnál történt letételel igazoló pénztári nyugta, vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó. Az ajánlatához készpénzt vagy értékpapírt csatolni nem szabad.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó kiírási műveletek alulírott községi előjáróságnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Ujszentanna, 1909. július 13.

A községi előjáróság.

Vass Dezső,
jegyző.

2666

Lutz János,
t. bíró.

A nyaralóban levő családok

szívesen használják a

Keresztcsillag

MAGGI-kockát, darabja 6 f,

mert az — csupán forró vízzel leöntve — rögtön kitűnő, erőteljes húslevest ad.

Csak a MAGGI névvel és a keresztcsillag védjeggyel valódi. Más kocka nem MAGGI-tól való!